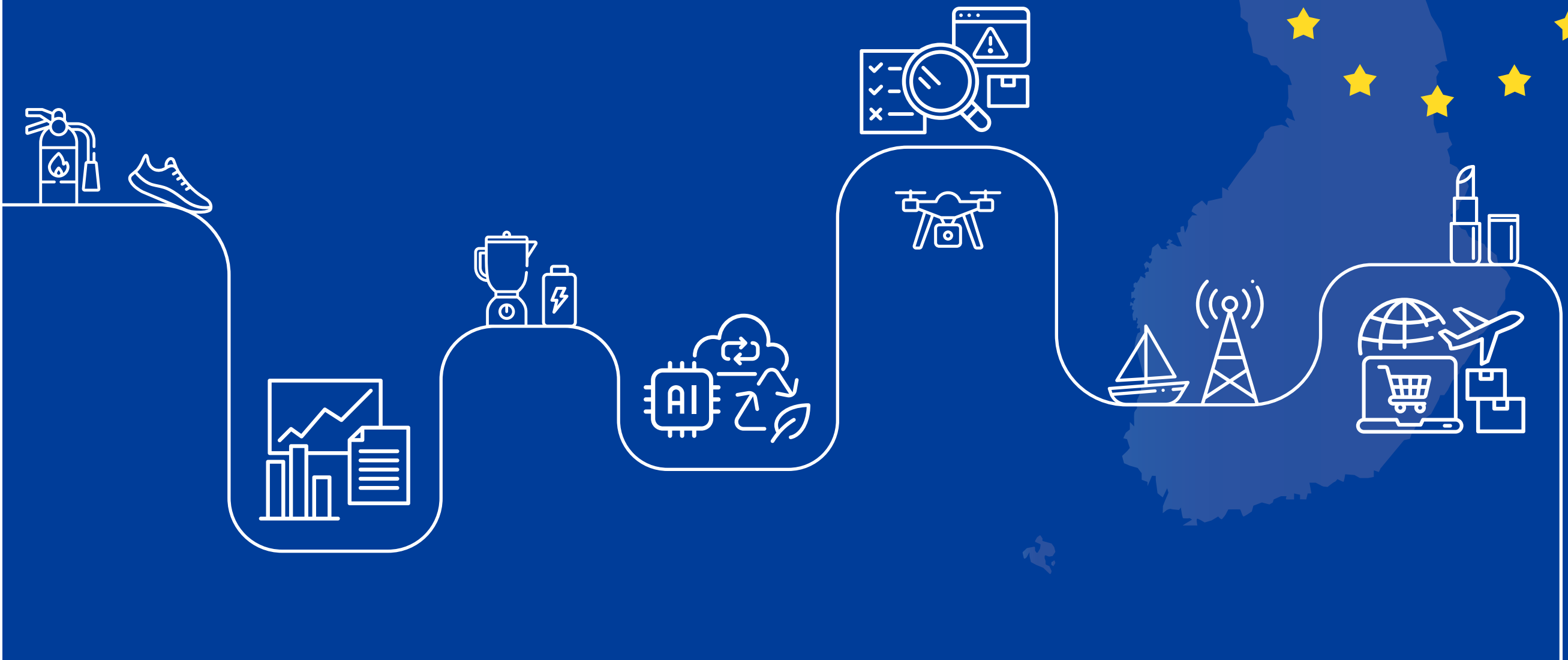

FINLANDS STRATEGI FÖR MARKNADSKONTROLL

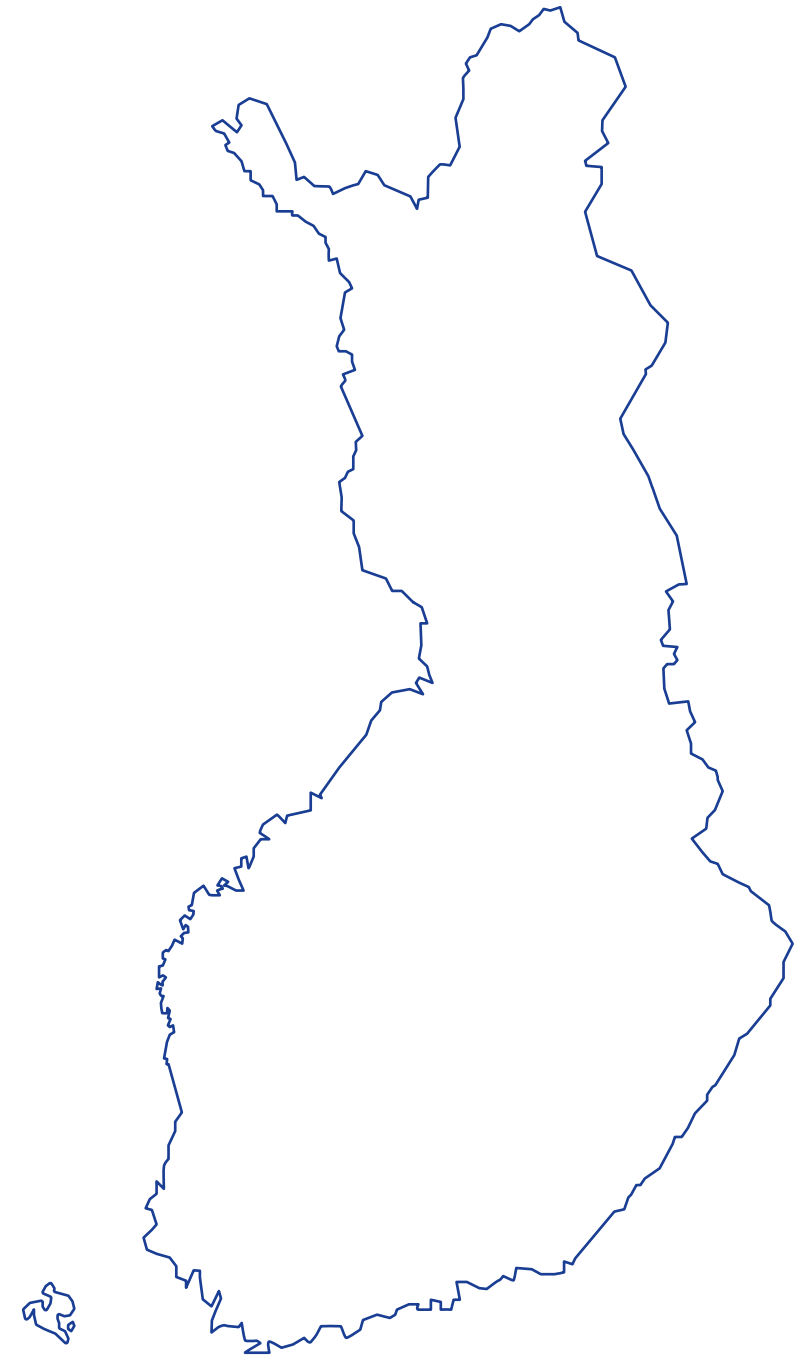
2026–2029

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. Marknadskontrollens omvärld och förändringsfaktorer.....	7
2. Vision, mission och värden för marknadskontroll.....	15
3. Prioriterade områden och strategiska val	17
4. Uppföljning och utvärdering av strategin	24
Bilaga 1 – Marknadskontrollen i Finland	25
Bilaga 2 – Avsnitt om planerade marknadskontrollaktiviteter enligt artikel 66 i förordning (EU) 2024/1781.....	41
Bilaga 3 – Produktsektorer.....	43
Bilaga 4 – Kontaktinformation till marknadskontrollmyndigheterna	48

Inledning

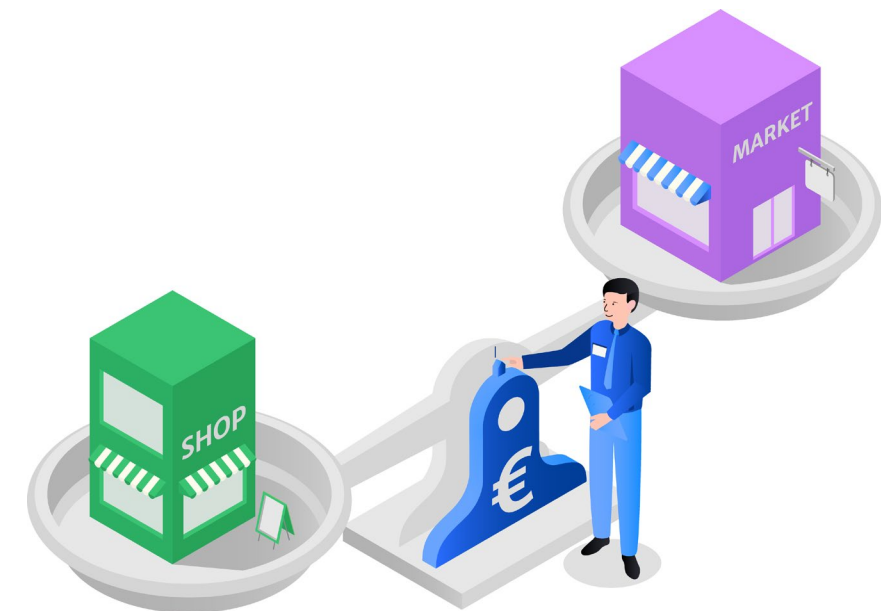
Med marknadskontroll avses myndighetsverksamhet som syftar till att säkerställa att de produkter som har släppts på EU:s marknad uppfyller de krav som ställs i EU:s och nationella lagstiftning. Dessa krav omfattar bland annat unionens förordning om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter (EU) 2019/1020¹ (nedan *marknadskontrollförordningen*), förordningen om allmän produktsäkerhet (EU) 2023/988² (nedan *allmänna produktsäkerhetsförordningen*, *GPSR*), EU:s harmoniseringslagstiftning samt nationella bestämmelser som gäller produkters säkerhet, överensstämmelse med kraven och andra aspekter som gäller skyddet av allmänt intresse. Marknadskontrollen genomförs av nationella myndigheter i alla medlemsstater i Europeiska unionen.

Marknadskontrollens centrala uppgift är att trygga fördelar som är väsentliga för samhället, såsom hälsa, säkerhet, välbefinnande i arbetet, konsumentskydd och miljöskydd. Syftet med kontrollen är att förebygga att produkter som inte uppfyller kraven släpps in på marknaden samt att främja jämlika och rättvisa konkurrensförhållanden mellan ekonomiska aktörer. På så sätt främjar marknadskontrollen både förverkligandet av slutanvändarnas intressen och utvecklingen av en fungerande och tillförlitlig marknadsmiljö.

Marknadskontrollen är också central för att Europeiska unionens inre marknad ska fungera. Syftet med den är att säkerställa att den fria rörligheten av varor förverkligas effektivt och att de gemensamma produktkraven tillämpas enhetligt i alla medlemsstater. En enhetlig och effektiv marknadskontroll främjar en konsekvent produktreglering och stöder en tillförlitlig och hållbar verksamhet på den inre marknaden.

STRATEGINS SYFTE OCH MÅL

Syftet med Finlands nationella strategi för marknadskontroll är att styra marknadskontrollen mot ett konsekvent, övergripande och enhetligt verksamhetssätt. Målet med strategin är att stödja tillsynen av verkställandet av unionens harmoniseringslagstiftning med avseende på produkter samt den allmänna produktsäkerhetsförordningen på nationell nivå. Med hjälp av strategin strävar man dessutom efter att säkerställa att marknadskontrollen är systematisk och enhetlig. I strategin fastställs prioriterade områden och strategiska val utifrån vilka man kan fastställa målen för marknadskontrollen och allokera de tillgängliga marknadskontrollresurserna så effektivt och ändamålsenligt som möjligt.

¹ Europaparlamentets och Europarådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011 (EUT L 169, 25.6.2019, s. 1–44).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG (EUT L 135, 23.5.2023, s. 1–51).

STRATEGINS TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Strategin omfattar marknadskontroll för produkter på vilka tillämpas marknadskontrollförordningen. Strategin omfattar både unionens harmoniserade lagstiftning som räknas upp i bilaga I till förordningen och senare författningar som innehåller särskilda bestämmelser om tillämpningen av marknadskontrollförordningen. Dessutom omfattar strategin marknadskontrollen av produkter som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna produktsäkerhetsförordningen och av vissa andra produktsektorer som inte omfattas av tillämpningsområdet för marknadskontrollförordningen (Bilaga 3, tabell 4). Strategin gäller inte livsmedelskedjan³ eller läkemedel.

BEAKTANDE AV STRATEGIN I MARKNADSKONTROLLARBETET

Finlands nationella marknadskontrollmyndigheter beaktar i den sektorsvisa marknadskontrollen i tillämpliga delar de allmänna riktlinjer som styrks i denna strategi för marknadskontroll⁴. Enligt 7 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016, nedan *marknadskontrollagen*) ska strategin beaktas i de kontrollplaner som marknads-

kontrollmyndigheten upprättat. Den nationella strategin för marknadskontroll har utarbetats för fyra år, vilket ger marknadskontrollmyndigheterna möjligheter att planera verksamheten på längre sikt och beakta lämpliga prioriterade områden i sina årliga kontrollplaner.

Ett av strategins centrala mål är också att stödja myndigheterna i att svara på utmaningarna i den snabbt föränderliga omvärlden. Dessutom strävar strategin efter att förenhetliga kontrollpraxisen och stärka samarbetet mellan myndigheterna.

Enligt artikel 11.3 i marknadskontrollförordningen ska marknadskontrollmyndigheterna utföra kontroller av produkters egenskaper i tillräcklig omfattning – inbegripet dokumentkontroll, fysiska kontroller eller kontroller i laboratorium – samt fokusera sina resurser och prioritera åtgärder för att säkerställa en effektiv marknadskontroll och ta hänsyn till den nationella strategin för marknadskontroll. Strategin fungerar här som ett centralt verktyg för att planera och rikta kontrollåtgärderna på det sätt som förutsetts i förordningen.

³ Livsmedelskedjan omfattar följande sektorer: livsmedel och foder, kontaktmaterial för livsmedel, avsiktlig spridning av genetiskt modifierade organismer i miljön för tillverkning av livsmedel och foder, djurens hälsa, djurens välbefinnande och biprodukter av djur, växthälsa och växtskyddsmedel, ekologisk produktion och namnskyddsfrågor. Om marknadskontroll av livsmedelskedjan föreskrivs i förordning (EU) 2017/625.

⁴ Eftersom Finlands strategi för marknadskontroll är en horisontell handling som berör över 40 produktsektorer, kan den inte beaktas som sådan inom marknadskontrollen i varje sektor. Till exempel ifråga om tobaksprodukter kan man inte följa de riktlinjer som gäller för e-handel, eftersom det inte är tillåtet att sälja tobaksprodukter på webben. Därför beaktar marknadskontrollmyndigheterna den nationella strategin för marknadskontroll i tillämpliga delar i sin marknadskontroll i varje produktsektor.

STRATEGINS LAGSTIFTNINGSMÄSSIGA UTGÅNGSPUNKTER OCH GILTIGHETSTID

Den nationella strategin för marknadskontroll har upprättats med stöd av artikel 13 i marknadskontrollförordningen.⁵ Strategin tillämpas också på produkter som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna produktsäkerhetsförordningen, eftersom dess artikel 23 utvidgar tillämpningen av artikel 13 i marknadskontrollförordningen även på produkter som omfattas av tillämpningsområdet för produktsäkerhetsförordningen. Dessutom innehåller strategin ett avsnitt enligt artikel 66 i förordning (EU) 2024/1781⁶ om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter (nedan *ekodesignförordningen*, ESPR) där de planerade marknadskontrollaktiviteterna för ekodesign för hållbara produkter presenteras (bilaga 2).

Strategin för marknadskontroll har upprättats av centralt samordningskontor (kontaktpunkt) för marknadskontroll i Finland (Fipoint) i samarbete med nationell samarbetsgrupp för marknadskontroll. Denna strategi gäller i fyra år (1.1.2026–31.12.2029). Om omvärlden förändras väldigt mycket under strategins giltighetstid kan den revideras på nationell nivå och uppdateras vid behov.

⁵ Enligt artikel 13 i marknadskontrollförordningen ska varje medlemsstat upprätta en övergripande nationell strategi för marknadskontroll åtminstone vart fjärde år. Den nationella strategin ska främja ett konsekvent, övergripande och samlat tillvägagångssätt för marknadskontroll och för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning inom medlemsstatens territorium.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1781 av den 13 juni 2024 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG (EUT L, 28.6.2024, s. 1–89).

⁷ Med stöd av artikel 10 i marknadskontrollförordningen har det grundats ett centralt samordningskontor för marknadskontroll (Single Liaison Office), som i Finland är placerad vid Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes).

⁸ Med stöd av 4 b § i marknadskontrolllagen (1137/2016) har det grundats en samarbetsgrupp, som har representanter för de nationella marknadskontrollmyndigheterna som avses i marknadskontrollförordningen, Tullen som kontrollmyndighet för de yttre gränserna, Polisstyrelsen samt Konkurrens- och konsumentverket (KKV).

Bild 1. Den nationella strategin för marknadskontroll styr planeringen och prioriteringen av marknadskontrollmyndigheternas kontrollåtgärder. Enligt 7 § i marknadskontrolllagen ska strategin beaktas i myndigheternas kontrollplaner. Enligt artikel 11(3) i marknadskontrollförordningen ska marknadskontrollmyndigheterna dessutom prioritera sina resurser och åtgärder för att ta hänsyn till den nationella strategin för marknadskontroll. Strategin utvärderas regelbundet och kan uppdateras vid behov.

1. Marknadskontrollens omvärld och förändringsfaktorer

Digital handel, den tekniska utvecklingen och förnyade regleringen utmanar marknadskontrollen – den måste förnyas och fungera effektivt för att produktmarknadens funktion, rättvis konkurrens mellan företagen samt produkternas säkerhet och överensstämmelse med kraven ska kunna tryggas även mitt i förändringen.

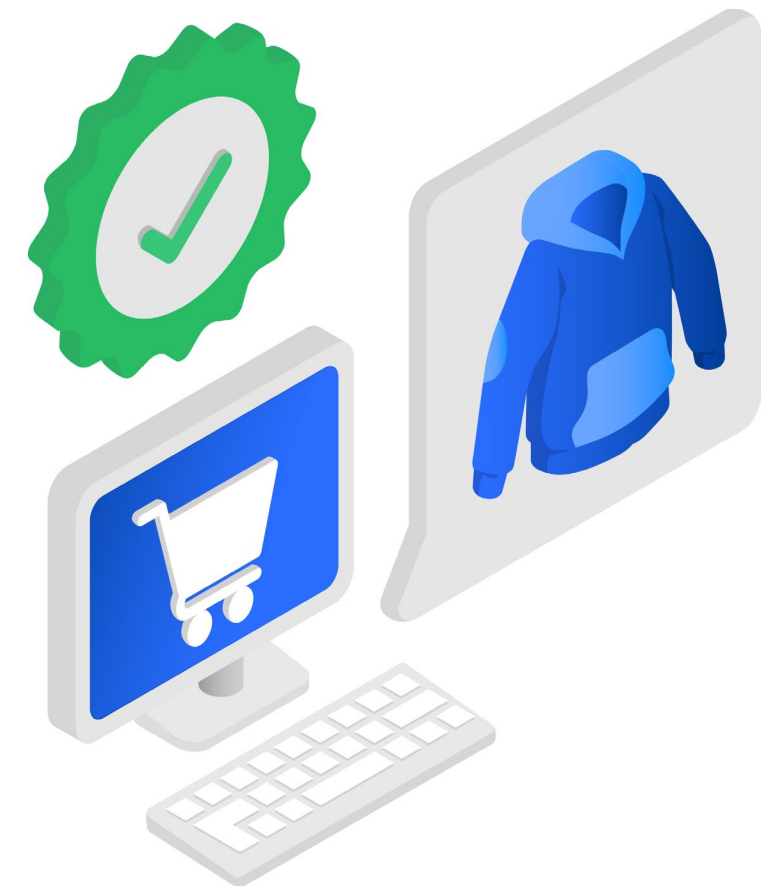
Omvärlden har vad gäller produktmarknaden och därmed marknadskontrollen genomgått stora förändringar under de senaste åren. Konsumenternas köpbeteende och handelssätten, den snabba digitaliseringen samt införandet av ny teknik – inbegripet artificiell intelligens – har förändrat produktmarknadens struktur och logik på ett avgörande sätt. Digital handel, såsom e-handel, marknadsplatser på webben och plattformsekonomin snabba tillväxt har väsentligen förändrat produkternas distributionskanaler, utsläppande på marknaden och konsumenternas förväntningar. Denna omvälvning har gjort marknaden mer dynamisk, men samtidigt komplicerat marknadskontrollen och ökat behovet av att uppdatera regleringen och myndighetssamarbetet.

Samtidigt har EU-regleringen förnyats och utvidgats avsevärt för att svara på dessa förändringar samt ta hänsyn till mer omfattande globala utmaningar, såsom klimatförändringen, överkonsumtion av naturresurser, den digitala omvälvningen och leveranskedjornas sårbarhet. Reformerna omfattar bland annat delområden i anslutning till ekodesign,

produktsäkerhet, digitala tjänster, marknadens funktion, artificiell intelligens och cybersäkerhet, och de utgör en allt mer övergripande grund för marknadskontrollen.

Även om dessa förändringar kan stödja utvecklingen av den europeiska inre marknaden och skapa nya affärsmöjligheter, särskilt genom utnyttjande av digitala lösningar och innovationer, medför de också betydande utmaningar. Företag, särskilt små och medelstora företag, måste snabbt anpassa sig till föränderliga regleringskrav och verksamhetsmiljöer. Produktmarknadens internationalisering – i synnerhet via e-handel, marknadsplatser på webben och plattformsbaserad handel – har å sin sida ökat den gränsöverskridande tillgången till produkter, men samtidigt försvårat produkternas spårbarhet och kontroll. Denna utveckling kräver en noggrannare och mer samordnad marknadskontroll för att säkerställa produkternas säkerhet och överensstämmelse med kraven.

I detta kapitel behandlas de centrala förändringsfaktorerna som förändrar marknadskontrollens verksamhetsmiljö, både nu och i framtiden. Identifiering och analys av dessa förändringsfaktorer har varit centralt vid fastställandet av de prioriterade områden och strategiska val som presenteras i kapitel 3

DIGITAL HANDEL

Digital handel har redan länge ökat kraftigt och förändrat produktmarknadens struktur avsevärt. Konsumenterna köper produkter allt oftare på webben, och särskilt webbmarknadsplatser utanför EU har blivit betydligt populärare. Utvecklingen av e-handeln och plattformsekonomin har ökat både antalet företag på webben och antalet konsumenter och andra slutanvändare som handlar där. E-handel har blivit en etablerad del av vardagen och via dem skaffas numera produkter som tidigare nästan utan undantag köptes i fysiska butiker.

Olika webbutiker och marknadsplatser på webben tar i allt snabbare fart marknadsandelar av traditionella fysiska butiker, eftersom de kan erbjuda ett stort sortiment till förmånligare priser och flexibla leveranser. Ofta är det priset som är avgörande för det slutliga köpbeslutet, vilket kan bidra till att inköp ofta görs på webbutiker och marknadsplatser på webben som ofta finns utanför EU. Detta har för sin del lett till att ett enormt antal webbutiksförsändelser från länder utanför EU strömmar in i Europa varje dag. Den kraftigt ökande volymen av dessa försändelser belastar tull- och marknadskontrollmyndigheternas resurser avsevärt, och kontroll som grundar sig på traditionella metoder är inte längre en realistisk lösning. Hanteringen av situationen förutsätter kontroll på EU-nivå och omfattande myndighetssamarbete, eftersom nationella åtgärder inte ensamma räcker till för att svara på de globala utmaningarna.

Särskilt produkter som beställts från webbmarknadsplatser i tredje länder kan vara förknippade med många slags problem. Det är ofta svårt för konsumenterna att kontrollera om produkten uppfyller EU:s krav eller om den överhuvudtaget är säker att använda. Bristande produktinformation och bristfälliga dokument, leveransproblem och avsaknad av en ansvarig instans kan också försvåra myndigheternas möjligheter att ingripa i produkter som inte överensstämmer med kraven. Dessutom har många olika bedrägerier i anslutning till e-handel blivit vanligare, vilket framhäver behovet av att öka konsumenternas medvetenhet och utveckla kontrollen.

Den ökade digitala handeln medför också konsekvenser för miljön. Transport och retur av webbutiksvärar ökar mängden trafik och förpackningsavfall. Producentansvaret är en central fråga och gäller också utländska distansförsäljare som ska ansvara för avfallshanteringen av sina produkter i enlighet med EU:s bestämmelser.

Den nuvarande EU-lagstiftningen svarar inte till alla delar på utmaningarna i anslutning till den digitala handelns snabba utveckling. De nationella myndigheterna stöter på situationer som inte kan åtgärdas effektivt med den enskilda medlemsstatens behörighet. Därför behövs ett allt tätare samarbete inom EU och utveckling av regleringen för att marknadskontrollen ska hänga med i den digitala handelns brytningstid och för att konsumentskyddet ska kunna tryggas även inom den gränsöverskridande e-handeln.

Utifrån det som beskrivs ovan är det klart att den digitala handelns omvälvning förutsätter en strukturell reform av marknadskontrollen. Fokus för kontrollen har övergått till en gränsöverskridande verksamhetsmiljö på webben där de traditionella metoderna inte längre räcker till. Hanteringen av situationen förutsätter nya, digitala och databaserade kontrollmetoder som möjliggör en effektiv riskbaserad kontroll i den globala verksamhetsmiljön.

NY TEKNIK OCH ARTIFICIELL INTELLIGENS

Den tekniska utvecklingen, i synnerhet den snabba spridningen av artificiell intelligens och programbaserade lösningar, förändrar avsevärt många produkters konstruktion, funktion och livscykel. Allt fler produkter innehåller smarta funktioner, programuppdateringar och nätverksanslutna funktioner, vilket gör dem tekniskt mer komplicerade och svårare att övervaka. Denna utveckling utmanar de traditionella metoderna för marknadskontroll och förutsätter ny kompetens, ny utrustning och nytt samarbete av myndigheterna.

När det gäller produkter som utnyttjar artificiell intelligens är den centrala frågan hur man ser till att de är säkra, överensstämmer med kraven och att verksamheten är transparent under produktens hela livscykel. Produktens funktion kan ändras till följd av programuppdateringar eller inlärningsprocesser i ett system för artificiell intelligens, vilket kan kräva kontinuerlig utvärdering även efter att produkten släppts ut på marknaden. Detta ställer nya krav på både ekonomiska aktörer och kontrollmyndigheter. Krav ställs också på produktens cybersäkerhet under produktens hela livscykel. Tillverkarna åläggs att åtgärda de sårbarheter som aktivt utnyttjats i produkterna och rapportera om dem till myndigheterna. Tillverkaren ska också uppdatera produktens cybersäkerhetsegenskaper vid behov.

Regleringen har utvecklats snabbt för att svara på de risker som teknologin medför. Till exempel förordningen (EU) 2024/1689 om harmoniserade regler för artificiell intelligens (nedan *AI-förordningen*)⁹ och förordningen (EU) 2024/2847¹⁰ om övergripande cybersäkerhetskrav för produkter med digitala element (nedan *cyberresiliensförordningen*, CRA) ställer nya skyldigheter för ekonomiska aktörer. Samtidigt har regleringen blivit allt mer omfattande och komplicerad, vilket försvårar dess tillämpning i det praktiska marknadskontrollarbetet. Standardiseringen hålls inte heller alltid med den tekniska utvecklingen, vilket kan leda till tolkningsskillnader och oklarheter i tillämpningen av standardernas krav.

Det krävs ny och djupare kompetens än tidigare av marknadskontrollmyndigheterna för att de ska kunna svara på utmaningarna i den digitaliserade och tekniskt utvecklade omvärlden. Bedömningen av tekniskt utvecklade produkter kräver djup teknisk förståelse, i synnerhet om programvara, informationssäkerhet och verksamhetsprinciperna för artificiell intelligens. Det krävs kontinuerlig kompetensutveckling, ibruktagande av nya verktyg samt nära samarbete med andra myndigheter, forskningsinstitut och standardiseringsorganisationer av marknadskontrollmyndigheterna.

Samtidigt erbjuder ny teknik också nya möjligheter för marknadskontrollen. Artificiell intelligens kan exempelvis utnyttjas vid inriktning av kontrollen, identifieringen av produkter som inte överensstämmer med kraven, riskbedömningen och den automatiska analysen av produktinformationen. Utveckling av nya verksamhetsmodeller – såsom digitala produktpass och integrering av kontrollen i olika skeden av produktens livscykel – kan också förbättra marknadskontrollens genomslagskraft i framtiden.

Den tekniska utvecklingen framskrider snabbt och har betydande konsekvenser för marknadskontrollen. Ny teknik och nya innovationer förändrar marknadskontrollens verksamhetsmiljö på ett grundläggande sätt. För att marknadskontrollen ska hänga med i utvecklingen behövs ett förutseende grepp och planmässighet, stärkande av kompetensen samt kontinuerlig samordning av regleringen och det praktiska kontrollarbetet.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (EUT L, 2024/1689, 12.7.2024).

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/2847 av den 23 oktober 2024 om övergripande cybersäkerhetskrav för produkter med digitala element och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013 och (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2020/1828 (text av betydelse för EES) (EUT L, 2024/2847, 20.11.2024).

PRODUKTERNAS EKOLOGISKA HÅLLBARHET, EKODESIGN OCH CIRKULÄR EKONOMI

Betydelsen av produkters ekologiska hållbarhet, energieffektivitet och cirkulär ekonomi ökar snabbt som en del av genomförandet av EU:s mål för den gröna omställningen. Lagstiftningen medför nya miljökrav för både företag och produkter, till exempel batteriförordningens policyer för tillbörlig aktsamhet, utvidgning av producentansvaret enligt avfallslagen, kritiska råvaror (CRMA)¹¹ och förordningen om förpackningar och förpackningsavfall (PPWR)¹². Den nya ekodesignförordningen medför betydande förändringar i produkternas design, tillverkning och utsläppande på marknaden. Förordningen utvidgar kraven till att gälla nästan alla fysiska produkter och betonar särskilt produkternas hållbarhet, reparerbarhet, återanvändbarhet, återvinningsbarhet och energieffektivitet.

En av de centrala reformerna i hela EU:s produktregleringsram är det digitala produktpasset (*Digital Product Passport, DPP*), som tas i bruk stegvis i flera författningar, såsom ekodesignförordningen och förordningen om batterier och förbrukade batterier (EU) 2023/1542 (*batteriförordningen*)¹³ och förordningen om fastställande av harmoniserade regler för saluföring av byggprodukter (EU) 2024/3110¹⁴

(nedan *byggproduktförordningen*). Det digitala produktpasset skapar ett nytt, enhetligt och digitalt tillgängligt system med vilket produkternas livscykeluppgifter, såsom material, energieffektivitet, reparerbarhet, koldioxidavtryck och återvinningsbarhet, kan presenteras i standardiserad form inom hela EU.

Målet med det digitala produktpasset är att förbättra tillgången, spårbarheten och jämförbarheten av produktinformation samt främja cirkulär ekonomi och hållbar konsumtion. Med tanke på marknadskontrollen möjliggör DPP en övergång till förutseende, kunskapsbaserad och effektiv kontroll. I bästa fall erbjuder DPP myndigheterna aktuell tillgång till produktinformation, underlättar bedömningen av överensstämmelsen med kraven och stöder harmoniseringen av kontrollen på EU:s inre marknad.

Ekodesignförordningen medför också nya krav på produktdesign. Produkterna ska vara lättare att demontera, reparera och uppdatera. Det har en direkt inverkan på hur produkternas överensstämmelse med kraven bedöms inom marknadskontrollen. I fortsättningen kan kontrollen riktas till tillgängligheten av produkternas reservdelar, existensen av reparationsanvisningar eller varaktigheten av programuppdateringar.

Den allt större marknaden för begagnade produkter och returprodukter medför också nya kontrollbehov och -praxis. Det måste säkerställas att begagnade produkter inte orsakar fara och att de uppfyller de väsentliga kraven. Returprodukter måste bedömas i fråga om huruvida de längre kan betraktas som avfall eller om de uppfyller kraven som ställs på produkten. Om en produkt inte längre är avfall måste den uppfylla samma krav som en ny produkt för att lagligt kunna släppas ut på marknaden.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (EUT L, 2024/1252, 3.5.2024)

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/40 av den 19 december 2024 om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG (EUT L, 2025/40, 22.1.2025).

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1542 av den 12 juni 2024 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG (Text av betydelse för EES) (EUT L 191, 28.7.2023, s. 1).

¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3110 av den 27 november 2024 om fastställande av harmoniserade regler för saluföring av byggprodukter och om upphävande av förordning (EU) nr 305/2011 (Text av betydelse för EES) (EUT L, 2024/3110, 18.12.2024).

Marknadskontroll kan också aktivt främja cirkulär ekonomi. Ett sätt är till exempel att genomföra ekodesignförordningens förbudet mot att förstöra konsumentprodukter, vars syfte är att minska mängden avfall som uppstår. Kontrollen kan styra marknaden mot att gynna hållbara, reparerbara, energieffektiva och återanvändbara produkter. Det nationella genomförandet av ekodesignförordningen och regleringen av marknadskontrollmyndigheternas uppgifter pågår för närvarande ([TEM076:00/2024](#)).

Inom byggproduktsektorn stärker EU:s förnyade byggproduktförordning den cirkulära ekonomins och livscykel-tänkandets roll. Förordningen förutsätter bland annat att produkterna designas så att de är lätta att demontera och återanvända. Dessutom ska prestanda- och överensstämmelsedeklarationer (DoPC) enligt förordningen innehålla vissa uppgifter om miljömässig hållbarhet vilket ökar transparensen om byggprodukternas miljökonsekvenser. Med de uppgifter som ska anges i prestanda- och överensstämmelsedeklarationer ska uppgifter om byggprodukters miljömässig hållbarhet inkluderas i de digitala produktpassen, vilket gör det möjligt att jämföra byggprodukternas miljökonsekvenser och övervaka dem noggrannare än tidigare. Detta ställer nya krav på marknadskontrollen, i synnerhet med tanke på byggmaterialens spårbarhet, energieffektivitet och överensstämmelse med kraven.

En öppen beredning av olika produktgruppsspecifika kriterier i samarbete med ekonomiska aktörer och andra intressenter är viktig för att regleringen ska fungera och vara förutsägbar. Även detta stöder

marknadskontrollen, eftersom det gör det lättare att tolka kraven och förenhetliga kontrollpraxisen.

I framtiden utvidgas marknadskontrollens roll allt mer från enbart kontroll över säkerhet och direkt överensstämmelse med kraven till främjande av hållbarhet, energieffektivitet och cirkulär ekonomi. Detta förutsätter kontinuerlig utveckling av kompetensen, samarbete mellan olika aktörer samt anpassning av kontrollpraxisen till nya produktmodeller och datasystem.

ÖKAD OCH MER KOMPLICERAD REGLERING

Produktregleringen på EU-nivå och övrig lagstiftning i anslutning till den ökar och blir mer komplicerad. Nya produktgrupper, tekniker och marknadsaktörer samt till exempel digitala tjänster, artificiell intelligens, plattformsekonomi, cybersäkerhet och hållbar utveckling har inkluderats i regleringen vid sidan om de traditionella produktsäkerhetskraven. Denna utveckling återspeglas direkt i marknadskontrollens uppgifter, verksamhetssätt och resursbehov.

För marknadskontrollmyndigheterna innebär den ökade regleringen mer ansvar och ett behov av att hantera en allt bredare och tekniskt mer komplicerad regleringshelhet. De nya kraven förutsätter djupgående sakkunskap av myndigheterna, i synnerhet i fråga om teknik, data och program. Samtidigt ökar mängden produkter som är föremål för kontroll och tjänsterna i anslutning till dem, vilket sätter press på kontrollens prioritering och säkerställandet av

effektiviteten. Dessutom ökar bland annat livscykelkraven för produkternas artificiella intelligens och cybersäkerhet samt aktörernas rapporterings-skyldigheter antalet anmälningar som behandlas av marknadskontrollmyndigheten.

För ekonomiska aktörer medför den ökade regleringen både utmaningar och möjligheter. En komplicerad reglering kan orsaka osäkerhet och en administrativ börda i synnerhet för små och medelstora företag. Å andra sidan kan en tydlig och förutsägbar regleringsram förbättra marknadens funktion, öka förtroendet och stödja en rättvis konkurrens. Av de ekonomiska aktörerna förutsätts bättre behärskning av kravenlighet, tydlig och tillgänglig produktinformation samt transparenta ansvarskedjor.

Med tanke på marknadens funktion kan en ökad reglering dock främja säkerheten, miljöansvaret och konsumentskyddet, men endast om regleringen är konsekvent, begriplig och tillämplig i praktiken. Samordningen av olika författningar och hanteringen av överlappande bestämmelser är centrala utmaningar som kräver ett nära samarbete mellan myndigheter, standardiseringsorganisationer och intressentgrupper inom EU.

Även den ökade regleringen i sig framhäver behovet av att utveckla nya verksamhetsmodeller för marknadskontrollen. Traditionella kontrollmetoder räcker inte alltid till för komplexa produkter som utvecklas snabbt. Det behövs digitala verktyg, riskbaserad kontroll och allt intensivare informationsväxling mellan olika aktörer. Samtidigt måste man se till att regleringen verkställs på ett enhetligt sätt inom hela EU så att den inre marknaden kan fungera effektivt och jämlikt.

ANDRA FÖRÄNDRINGSFAKTORER

Nya handelsformer och ekonomiska aktörer

E-handeln har utvecklats snabbt och blivit mångsidigare i och med nya digitala plattformar och verksamhetsmodeller. Det har uppstått nya handelsplatser vid sidan om traditionella webbutiker, såsom webbauktioner, plattformsbaserade marknadsplatser samt kanaler i sociala medier där produkter säljs direkt till användarna. Social handel gör det möjligt att handla direkt till exempel via Instagram, TikTok och Facebook, och live shopping-evenemang har blivit vanligare särskilt bland unga konsumenter. I dessa kanaler förenas handel med underhållning, influerarmarknadsföring och gemenskap. Företag utnyttjar allt oftare en strategi med flera kanaler, där fysiska butiken, webbutiken och sociala medier bildar en helhet som kompletterar varandra. Webbutiken fungerar både som försäljningskanal och som plattform för marknadsföring och kundupplevelser, medan fysiska butiken kan fungera som fysisk utställningslokal och logistikpunkt.

Samtidigt kan antalet ekonomiska aktörer inom vissa produktsektorer öka snabbt i och med nya trender eller innovationer. Webbutiker som är enkla att grunda och snabbåtkomliga produkter lockar nya företagare till marknaden. Men dessa nya aktörer har inte alltid tillräcklig kunskap om sina produkters överensstämmelse med kraven eller om sitt ansvar som ekonomiska aktörer. Detta ökar behovet av att utveckla myndighetsrådgivningen och kontrollen, så att de även når mindre och mer sporadiska aktörer.

Nya former av handel och aktörer medför betydande utmaningar för marknadskontrollen. Handel som sker via sociala medier och plattformsekonomi kan göra det svårt att identifiera säljare och spåra produkter, i synnerhet när aktörerna är belägna utanför EU. De nationella myndigheternas befogenheter sträcker sig inte till sådana aktörer, vilket begränsar möjligheterna att ingripa i produkter som inte överensstämmer med kraven eller ställa aktörerna till svars. En produkt som inte överensstämmer med kraven kan avlägsnas tillfälligt från digitala plattformar, men den kan återgå till försäljning under ett annat namn eller konto, vilket gör kontrollen reaktiv och utmanande med tanke på resurseffektiviteten. Dessutom kan regleringen och klassificeringen av produkter variera beroende på

medlemsstaten, vilket försvårar en enhetlig kontroll, särskilt vid gränsöverskridande handel. Konsumenternas rättsskydd kan också försämrats om säljaren inte erbjuder tydliga kontaktkanaler eller verkar i områden som inte omfattas av EU:s konsumentskydd.

På grund av dessa utvecklingstrender måste marknadskontrollen förnyas så att den motsvarar den föränderliga verksamhetsmiljön. Detta kräver digitala kontrollverktyg, ett starkare samarbete med plattformsaktörerna samt riktad rådgivning till nya ekonomiska aktörer så att överensstämmelsen med kraven och konsumentskyddet kan säkerställas i alla försäljningskanaler.

Störningar och marknadskontrollens resiliens

Marknadskontrollens verksamhetsmiljö påverkas allt oftare av plötsliga och varierande störningar, såsom pandemier, geopolitiska kriser, klimatrisker och cyberhot. Dessa situationer kan snabbt förändra marknaden, introducera nya produkter och aktörer på marknaden samt orsaka avbrott i leveranskedjorna. Kontrollens resiliens – förmågan att agera effektivt i föränderliga förhållanden – är en central del av den strategiska beredskapen. Myndigheterna måste kunna bevara sin funktionsförmåga även under undantagsförhållanden, och kommunikationens roll framhävs i förmedlingen av korrekt och aktuell information samt i bekämpningen av felaktig information. Det nationella genomförandet av bilageförfattningarna till akten om nödsituationer och resiliens på den inre marknaden samt regleringen av marknadskontrollmyndigheternas uppgifter pågår för närvarande ([TEM090:00/2025](#)).

Miljömedvetenhet, konsumentbeteende och nya risker

Miljömedvetenhet påverkar i allt högre grad konsumenternas köpbeslut och företagens affärsmodeller. Konsumenter förväntar sig att produkterna är ansvarsfulla och miljövänliga, vilket har ökat intresset för till exempel miljöcertifierade och återvinningsbara produkter. Samtidigt har så kallad grön målning blivit vanligare – produkter marknadsförs som miljövänliga utan att dessa påståenden grundar sig på verifierbara eller transparenta uppgifter. Detta betonar marknadskontrollens roll i bedömningen av hur tillförlitliga miljöpåståenden är och i bekämpningen av vilseledande marknadsföring.

Miljöregleringen och den gröna omställningens mål styr den tekniska utvecklingen, men kan samtidigt medföra nya slags risker. Till exempel kylmedel som ersätter fluorerade växthusgaser (F-gaser) kan vara antändbara eller kräva ett högt tryck, vilket ställer nya krav på säkerheten. Nya material och komplicerade produkter kan också orsaka situationer där riskerna inte omfattas av de nuvarande sektorspecifika bestämmelserna. Marknadskontrollen måste kunna identifiera och bedöma sådana nya risker samt säkerställa att produkterna är säkra under hela sin livscykel – även när de har tillverkats av nytt eller återvunnet material.

Marknadskontrollmyndigheternas resurser och kompetens

I många produktsektorer är marknadskontrollens nuvarande resurser begränsade i relation till de lagstadgade förpliktelserna. För att marknadskontrollen ska vara effektiv krävs det dock att marknadskontrollmyndigheterna har tillräckliga resurser, aktuell kompetens och tekniska färdigheter.

Nya produktbestämmelser, allt mer komplicerade produkter och digitala försäljningskanaler förutsätter kontinuerlig kompetensutveckling av myndigheterna samt förmåga att utnyttja data, automation och artificiell intelligens i marknadskontrollen. Tillgången till testningskapacitet, tillräckliga expertresurser och samarbete på EU-nivå är centrala för att säkerställa en effektiv kontroll. Det nuvarande ekonomiska trycket utmanar dock myndigheternas förmåga att upprätthålla och utveckla nödvändig kompetens- och handlingsberedskap, vilket ytterligare framhäver betydelsen av rätt allokering av resurser och samarbete.

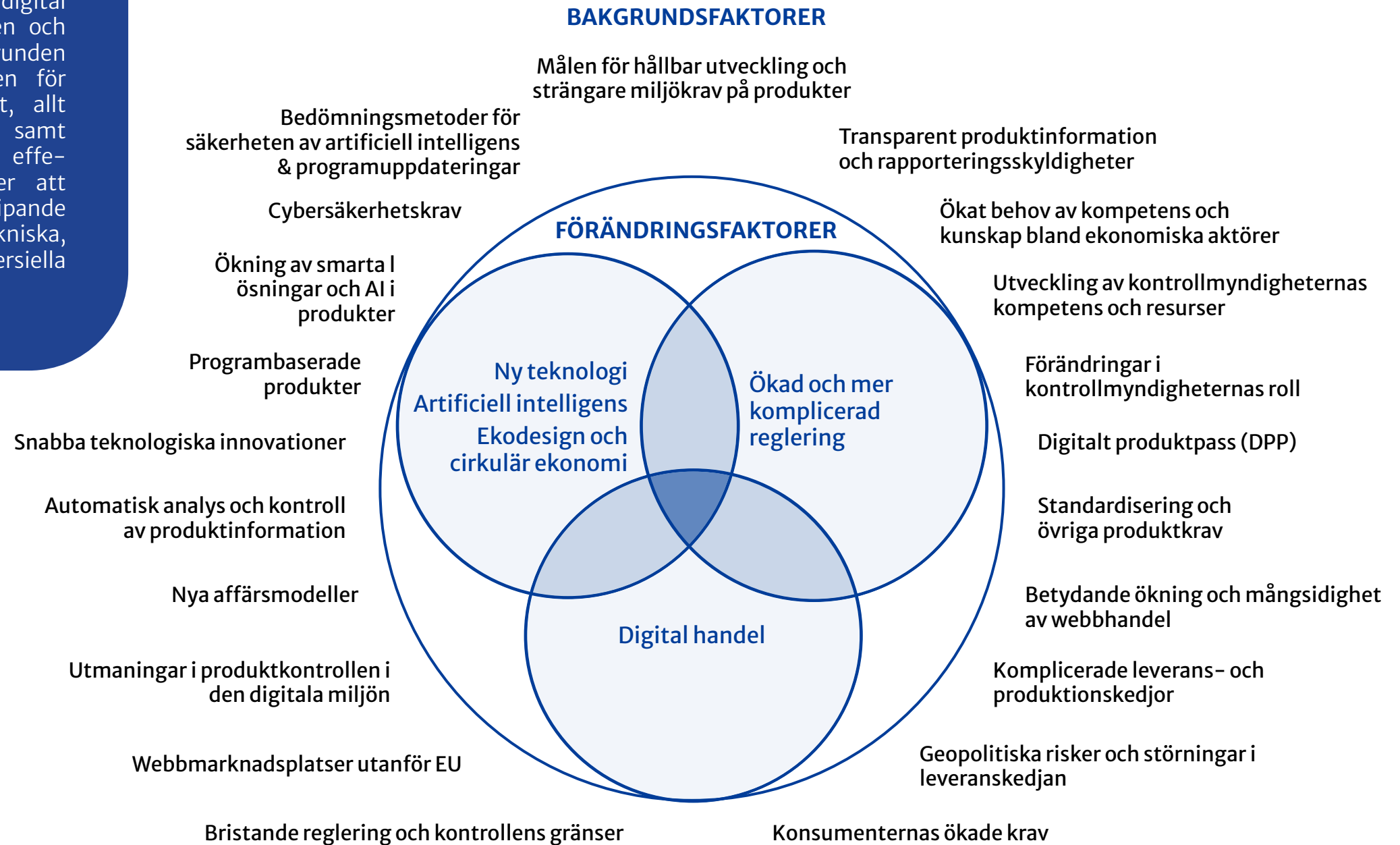
Konsumentmedvetenhet och informationens tillförlitlighet

Konsumenternas medvetenhet om produkternas säkerhet och överensstämmelse med kraven är en viktig del av en fungerande marknadskontroll. I den digitala miljön utsätts konsumenterna allt mer för vilseledande eller felaktig information, särskilt via sociala medier. Konsumenterna identifierar inte alltid sina egna rättigheter eller myndigheternas roll i marknadskontrollen. Det är marknadskontrollmyndigheternas uppgift att tillhandahålla tillförlitlig, begriplig och rättidig information som stöder konsumenternas beslutsfattande och förebygger farliga situationer.

Bild 2. Väsentliga förändrings- och bakgrundsfaktorer i marknadskontrollens verksamhetsmiljö.

Ny teknik, ökad reglering och digital handel formar marknadskontrollen och skapar nya behov av kontroll. Bakgrunden till detta är bland annat målen för hållbar utveckling, cybersäkerhet, allt mer komplicerade leveranskedjor samt konsumenternas ökande krav. En effektiv marknadskontroll förutsätter att myndigheterna har ett övergripande grepp där man tar hänsyn till den tekniska, författningsmässiga och kommersiella utvecklingen samtidigt.

2. Vision, mission och värden för marknadskontroll

VÅR VISION

Visionen för Finlands marknadskontroll definierar det yttersta målet för marknadskontrollmyndigheternas verksamhet – alltså vad man vill uppnå med marknadskontrollen i Finland. Visionen för marknadskontrollen är en riktgivare för marknadskontrollmyndigheterna och styr marknadskontrollen mot mer effektiv, förutseende och förtroendestärkande kontrollpraxis.

Vårt mål är en marknadsmiljö där alla användargrupper kan lita på produkternas överensstämmelse med kraven och där företagen har rättvisa och likställda konkurrensförhållanden.

VÅR MISSION

Missionen, eller verksamhetsidén, för marknadskontrollen definierar det yttersta syftet med de åtgärder som vidtas av Finlands marknadskontrollmyndigheter. Den berättar varför myndigheterna utför sitt arbete och vilken samhällelig uppgift de utför. Missionen styr all verksamhet och utgör grunden för de strategiska valen.

Vår marknadskontroll ska säkerställa att de produkter som finns på marknaden uppfyller kraven i lagstiftningen. På så sätt skyddar vi människorna och miljön mot risker från produkter som inte uppfyller kraven samt skapar rättvisa och likvärdiga konkurrensförhållanden för företag.

VÅRA VÄRDEN

Sakkunnig, tillförlitlig och samhälleligt mervärdesskapande marknadskontroll.

Sakkunskap

- Vi arbetar utifrån stark kompetens och kännedom om lagstiftningenn.

Tillförlitlighet

- Vi är konsekventa, transparenta och förutsägbara i vår verksamhet.

Samhällelig effekt

- Vi skapar mervärde för samhället genom att trygga en jämlig och trygg produktmarknad samt främja en förutsägbar, rättvis och fungerande verksamhetsmiljö för företagen.

Vision, mission och värden utgör en enhetlig grund för strategin för marknadskontroll och styr dess långsiktiga utveckling och riktning.

Produkter som är underställda tobakslagen är inte vanliga konsumtionsartiklar. Således passar inte visionen och missionen i strategin för marknadskontroll som sådana för marknadskontroll av produkter som är underställda tobakslagen.

FINLANDS STRATEGI FÖR MARKNADSKONTROLL 2026–2029

VISION

Vårt mål är en marknadsmiljö där alla användargrupper kan lita på produkternas överensstämmelse med kraven och där företagen har rättvisa och likställda konkurrensförhållanden.

Digital handel
– effektiv kontroll på den digitala marknaden

Effektiv kontroll
– rätt riktade åtgärder vid rätt tidpunkt

Utnyttjande och produktion av information
– mer effektiv marknadskontroll genom kunskap

Hållbar utveckling och teknisk omvälvning
– kontroll i en föränderlig produktvärld

VÄRDEN

 Sakkunskap

 Tillförlitlighet

 Samhällelig effekt

3. Prioriterade områden och strategiska val

Prioriterade områdena är de centrala och mest effektiva delområden där marknadskontrollen särskilt måste vara framgångsrik för att uppfylla de centrala uppgifter och mål som ställts upp för den. Prioriterade områdena har fastställts så att de berör flera produktsektorer och stöder en enhetlig utveckling av kontrollen. De är horisontella till sin natur, dvs. de överskrider sektorsgränserna och gör det möjligt att rikta och utveckla marknadskontrollen på ett övergripande sätt. De strategiska val som ingår i prioriterade områdena styr marknadskontrollen och stöder effektiviteten samt den långsiktiga planeringen och utvecklingen av verksamheten. De strategiska valen överlappar delvis varandra och utgör tillsammans grunden för fastställandet av marknadskontrollens riktning och prioriteringar.

De prioriterade områden och strategiska val som presenteras i detta kapitel grundar sig på en lägesanalys och utvärdering av marknadskontrollens verksamhetsmiljö, produktmarknadens tillstånd och utvecklingstrender.¹⁵ De strategiska valen grundar sig på en översikt över de förändringsfaktorer som påverkar marknadskontrollen under de kommande åren.

Vid fastställandet av prioriterade områdena och de strategiska valen har man tagit hänsyn till responsen från intressentgrupperna, diskussionerna med

marknadskontrollmyndigheterna i andra EU-länder samt de finländska myndigheternas synpunkter. De prioriterade områden och strategiska val som ingår i strategin har beslutats i samarbetsgruppen för marknadskontroll. Prioriterat område 1 innehåller myndigheternas kärnuppgifter som preciseras av verksamhetsmiljöns särdrag och fenomen i prioriterade områdena 2–4.

Marknadskontrollmyndigheterna tar i sin egen verksamhet hänsyn till de strategiska val som främjar varje myndighets lagstadgade uppgifter och funktionella mål. Marknadskontrollmyndigheterna fastställer i enlighet med sina ansvarsområden konkreta åtgärder för att främja de strategiska valen och uppnå de mål som härletts ur dem. Dessa åtgärder preciseras i myndigheternas årliga kontrollplaner samt i andra program och planer i anslutning till strategin. Den fleråriga strategin gör det möjligt att förlägga prioriterade områdenas åtgärder till olika år under fyraårsperioden. Strategin är ett styrande och praktiskt verktyg i genomförandet, inriktningen och utvecklingen av marknadskontrollen. I bästa fall stöder den en konsekvent inriktning av kontrollen enligt de fastställda prioriterade områdena, främjar en riskbaserad approach och möjliggör ett effektivt horisontellt tillvägagångssätt över sektorsgränserna.

¹⁵ Prioriterade områden är de områden enligt artikel 13(2)(b) i marknadskontrollförordningen som medlemsstaterna identifierar som prioriterade för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning. I samband med de strategiska valen anges de uppgifter som krävs enligt artikel 13(2)(c) i marknadskontrollförordningen.

Tabell 1. Prioriterade områden och strategiska val

Prioriterat område	Strategiskt val
1. Effektiv kontroll – rätt riktade åtgärder vid rätt tidpunkt	1a: Inriktning av kontrollen på produkter och aktörer med betydande riskpotential
	1b: Utveckling av kontrollprocesserna mot effektivitet och förändringsförmåga
	1c: Utökning av kontrollens effektivitet genom samarbete
	1d: Genomförande av förebyggande styrning genom kommunikation och rådgivning
2. Hållbar utveckling och teknisk omvälvning – kontroll i en föränderlig produktvärld	2a: Stärkande av kontrollen över kraven på ekodesign och cirkulär ekonomi
	2b: Stärkande av kontrollen över nya och tekniskt avancerade produktgrupper
	2c: Utveckling av kontrollen av cybersäkerheten och den funktionella tillförlitligheten hos AI-produkter och digitala system
3. Utnyttjande och produktion av information – mer effektiv marknadskontroll genom kunskap	3a: Ökning av användningen av digitala verktyg och automation i kontrollen
	3b: Utnyttjande av information i planeringen och inriktningen av kontrollen
	3c: Produktion och publicering av information för olika målgruppers behov
4. Digital handel – effektiv kontroll på den digitala marknaderna	4a: Främjande av kontrollen över webbutiker, marknadsplatser på webben och nya digitala försäljningskanaler
	4b: Utveckling av den förnyade regleringen och kontrollmiljön

PRIORITERAT OMRÅDE 1: EFFEKTIV KONTROLL – RÄTT RIKTADE ÅTGÄRDER VID RÄTT TIDPUNKT

Marknadskontrollens effektivitet förutsätter att myndigheterna kan rikta åtgärderna rätt och handla i ena föränderlig omvärld. Marknadskontrollen riktas på ett riskbaserat sätt till alla handelskanaler. Kontrollobjekten, riskerna och regleringen förändras hela tiden och en effektiv marknadskontroll kräver planmässighet, ändamålsenlig resursallokering samt förmåga att reagera i rätt tid på nya och föränderliga risker. Målet med en effektiv kontroll är att skydda slutanvändarna och miljön samt säkerställa en jämlik, tillförlitlig och ansvarsfull verksamhet på produktmarknaden.

Vi ser till att marknadskontrollen är övergripande, riskbaserad och har genomslag. Vi utvecklar kontrollprocesserna, stärker samarbetet mellan myndigheter och intressentgrupper samt utnyttjar kommunikation och rådgivning som verktyg för förebyggande styrning av ekonomiska aktörer. Så här ser vi till att åtgärderna riktas rätt och i rätt tid och har så mycket genomslag som möjligt.

Strategiskt val 1a: Inriktning av kontrollen på produkter och aktörer med betydande riskpotential

Vi inriktar kontrollen riskbaserat på produkter, aktörer och branscher där riskerna kan orsaka allvarliga konsekvenser för produkternas slutanvändare, miljön eller marknadens funktion i Finland och inom EU. Målsättningen är att se till att resurserna används effektivt så att åtgärderna förebygger olägenheter på ett så förutseende och ändamålsenligt sätt som möjligt.

Strategiskt val 1b: Utveckling av kontrollprocesserna mot effektivitet och förändringsförmåga

Vi utvärderar och optimerar våra kontrollprocesser systematiskt så att de ska vara smidiga, effektiva och motsvara förändringarna i omvärlden. Vi förenhetligar förfaringssätten och förvaltningsmetoderna samt utvecklar verktyg för att identifiera och hantera framtida risker. Utnyttjandet av digitaliseringen, såsom lösningar för informationshantering och analys, gör våra processer effektivare och förbättrar vår reaktionsförmåga. Marknadskontrollmyndigheterna stöder de ekonomiska aktörerna på ett kundorienterat sätt i deras ansvarsfulla verksamhet och säkerställande av produkternas överensstämmelse med kraven

Strategiskt val 1c: Utökning av kontrollens effektivitet genom samarbete

Vi stärker kontrollens genomslagskraft genom ett tätt samarbete mellan nationella och EU-marknadskontrollmyndigheter. Samarbetet möjliggör en effektiv informationsväxling, identifiering av gemensamma risker och samordning av kontrollåtgärderna mellan olika produktsektorer. Samarbetet stöder också den gemensamma användningen av resurser, utveckling av enhetliga verksamhetsmodeller och en konsekvent tillämpning av regleringen.

Strategiskt val 1d: Genomförande av förebyggande styrning genom kommunikation och rådgivning

Vår kommunikation och rådgivning stöder marknadskontrollen. Tydlig rådgivning och handledning i rätt tid hjälper ekonomiska aktörer att uppfylla kraven och ta ansvar samt minskar risken för bristande överensstämmelse med kraven redan innan produkterna släpps ut på marknaden. Vi publicerar aktuell information om farliga produkter som inte överensstämmer med kraven och erbjuder rådgivning som gör det lättare att förstå och tillämpa regleringen i praktiken. Vi upprätthåller lättillgängliga rådgivningskanaler och inlärningsplattformar som hjälper ekonomiska aktörer att tillämpa regleringen i praktiken.

PRIORITERAT OMRÅDE 2: HÅLLBAR UTVECKLING OCH TEKNISK OMVÄLVNING – KONTROLL I EN FÖRÄNDERLIG PRODUKTVÄRLD

Nya teknik, AI-baserade lösningar, innovationer inom cirkulär ekonomi samt krav och utmaningar med anknytning till hållbar utveckling har lett till snabba förändringar inom marknadskontrollen. Särskilt produkter som baserar sig på artificiell intelligens medför nya möjligheter, men också utmaningar med marknadskontrollen, som kräver förutseende och kompetens av marknadskontrollmyndigheterna.

Vi säkerställer att marknadskontrollen reagerar på tekniska förändringar och stöder en hållbar utveckling och på så sätt ser till att särskilt produkter med anknytning till ny teknik, lösningar för artificiell intelligens och cirkulär ekonomi är säkra, ansvarsfulla och överensstämmer med kraven. För att uppnå detta mål utvecklar vi ständigt vår kompetens och våra verksamhetssätt så att vi effektivt kan övervaka nya och allt mer komplicerade produkter och se till att de överensstämmer med kraven även i framtiden.

Strategiskt val 2a: Stärkande av kontrollen över kraven på ekodesign och cirkulär ekonomi

Vi stärker marknadskontrollen för att säkerställa att produkterna är ekologiskt hållbara, energieffektiva och överensstämmer med kraven under hela sin livscykel. Vi utövar kontroll över ekodesign, resurseffektivitet, reparerbarhet och förverkligandet av digitala produktpass. Vi riktar kontrollen särskilt till produkter som innehåller ämnen som är skadliga för miljön samt följer upp ansvarspåståenden och miljömarknadsföringen. Vi stöder en hållbar produktion och konsumtion samt styr marknaden mot mer ansvarsfulla lösningar.

Vi utvecklar kontrollen med avseende på cirkulär ekonomi. Vi riktar vår kontroll exempelvis till begagnade produkter samt användning av returmaterial och -delar. Vårt mål är att säkerställa att även återvunna och återanvända produkter och produkter tillverkade av återvunna material är säkra, uppfyller kraven och är ekologiskt hållbara.

Strategiskt val 2b: Stärkande av kontrollen över nya och tekniskt avancerade produktgrupper

Vi utvecklar marknadskontrollens färdigheter att identifiera och bedöma riskerna med nya, tekniskt utvecklade och allt mer komplicerade produkter. Vi stärker vår kompetens och våra kontrollmetoder så att vi effektivt kan tillämpa regleringen även på innovativa produkter och säkerställa att de är säkra och överensstämmer med kraven under hela sin livscykel.

Strategiskt val 2c: Utveckling av kontrollen av cybersäkerheten och den funktionella tillförlitligheten hos AI-produkter och digitala system

Vi utvecklar vår kontroll över produkter och digitala system som utnyttjar artificiell intelligens. Vi inser riskerna med anknytning till artificiell intelligens och cybersäkerhet, följer upp teknologins utveckling och ser till att produkterna är säkra, transparenta till sin funktion och motsvarar bestämmelserna. Målet är att främja förtroendet för smarta produkter genom att säkerställa att produkten överensstämmer med kraven under hela dess livscykel.

PRIORITERAT OMRÅDE 3: UTNYTTJANDE OCH PRODUKTION AV INFORMATION – MER EFFEKTIV MARKNADSKONTROLL GENOM KUNSKAP

Marknadskontrollen går mot mer kunskapsstyrd verksamhet. Mängden och tillgången till information ökar och samtidigt framhävs behovet av att effektivt utnyttja informationen i kontrollens planering, inriktning och kommunikation. Information gör att man kan förutse ändringar på marknaden, identifiera risker och rikta åtgärderna effektivt.

Vi ser till att marknadskontrollen grundar sig på aktuell och mångsidig information. Vi utnyttjar myndigheternas material, data från webbutiker och observationer på sociala medier i vår riskbaserade kontroll. Vi utvecklar enhetlig praxis för insamling, analys och utbyte av information myndigheter emellan. Dessutom producerar och publicerar vi information om marknadskontroll öppet för olika målgrupper för att marknadskontrollen ska vara effektiv, transparent och aktuell

Strategiskt val 3a: Ökning av användningen av digitala verktyg och automation i kontrollen

Vi använder digitala verktyg och automation för att samla in och analysera information. Vi inför teknik, såsom webbskrapning, textanalys och metoder baserade på artificiell intelligens, som stöder en effektiv behandling och tolkning av informationen. Vi strävar efter att automatisera rutinmässiga datainsamlings- och analysprocesser för att göra verksamheten mer effektiv och aktuell samt optimera resursanvändningen. Vi deltar i det internationella samarbetet för att utveckla digitala verktyg, särskilt när det gäller EU:s lösningar. Vi säkerställer att vår personal är kompetent genom att tillhandahålla utbildning, praktiska stödmaterial och kontinuerlig kompetensutveckling.

Strategiskt val 3b: Utnyttjande av information i planeringen och inriktningen av kontrollen

Vi utvecklar fungerande praxis för insamling, analys och utbyte av information myndigheter emellan. Vi främjar enhetlig analyspraxis och datastrukturer som gör det möjligt att kombinera, jämföra och identifiera risker. Vi strävar efter att utnyttja avancerade analysmetoder, såsom artificiell intelligens och maskininlärning, för att identifiera prioriterade områden, fenomen och nya typer av risker.

Vi utnyttjar mångsidiga och aktuella informationskällor, såsom EU:s informationssystem för mark-

nadskontroll (t.ex. ICSMS¹⁶ och Safety Gate¹⁷), nationella marknadskontrollregister, data från webbutiker, kundrespons samt observationer i sociala medier för att rikta kontrollen. Vi försöker förutse marknadsförändringar i inriktningen av kontrollåtgärderna. Målet är att skapa en enhetlig och övergripande planeringsprocess för kontrollen, där informationen fungerar som grund för kontrollens inriktning och prioritering, resursallokeringen och schemaläggningen av åtgärderna. Processen förenar information från olika källor på ett systematiskt sätt, stöder beslutsfattandet och möjliggör snabba reaktioner på förändringar och upptäckten av nya risker på marknaden.

Strategiskt val 3c: Produktion och publicering av information för olika målgruppers behov

Vi producerar och publicerar information om marknadskontroll för olika målgrupper, såsom konsumenter, arbetstagare, företag och myndigheter. Vi utvecklar tydliga och visuella rapporteringssätt, såsom infografer, lägesbilder och webbaserade sammanställningar, för att stöda marknadens verksamhet och informationspåverkan samt informationens begriplighet och användbarhet. Dessutom producerar vi information om marknadens utveckling, som stöder både myndighetsverksamheten och intressentgruppernas beslutsfattande. Vi utnyttjar den insamlade informationen för att rikta vår handledning och rådgivning.

¹⁶ Informations- och kommunikationssystem som etablerats med stöd av artikel 34 i marknadskontrollförordningen för insamling, behandling och lagring av information i en strukturerad form om frågor som rör tillsyn av harmoniserad unionslagstiftning, i syfte att förbättra utbytet av uppgifter mellan medlemsstaterna, bland annat när det gäller begäran om information, och ge en heltäckande överblick över marknadskontrollaktiviteter, resultat och trender. Kommissionen, marknadskontrollmyndigheterna, de centrala samordningskontoren och de myndigheter som ansvarar för kontrollen över produkterna som släpps ut på marknaden ska ha tillgång till detta system.

¹⁷ Det i artikel 25 i den allmänna produktsäkerhetsförordningen nämnda systemet för snabb varning för utbyte av information om korrigerande åtgärder avseende farliga produkter. Systemet omfattar produkter för konsumentbruk, såsom leksaker, elektriska apparater, motorfordon och kosmetika samt produkter avsedda för professionellt bruk och produkter som medför miljörisker, men inte läkemedel, medicintekniska produkter, foder eller livsmedel

PRIORITERAT OMRÅDE 4: DIGITAL HANDEL – EFFEKTIV KONTROLL PÅ DEN DIGITALA MARKNADEN

Den digitala handeln ökar snabbt och förändrar produktmarknadens funktion. Den allt vanligare e-handeln, plattformsekonomin och nya digitala försäljningskanaler medför nya utmaningar för kontrollen. Gränsöverskridande handel, algoritmernas inverkan på produktutbudet och svårigheter att tillämpa regleringen komplicerar kontrollen. Samtidigt erbjuder den tekniska utvecklingen dock nya möjligheter att göra kontrollen mer effektiv och inrikta den i en digital miljö.

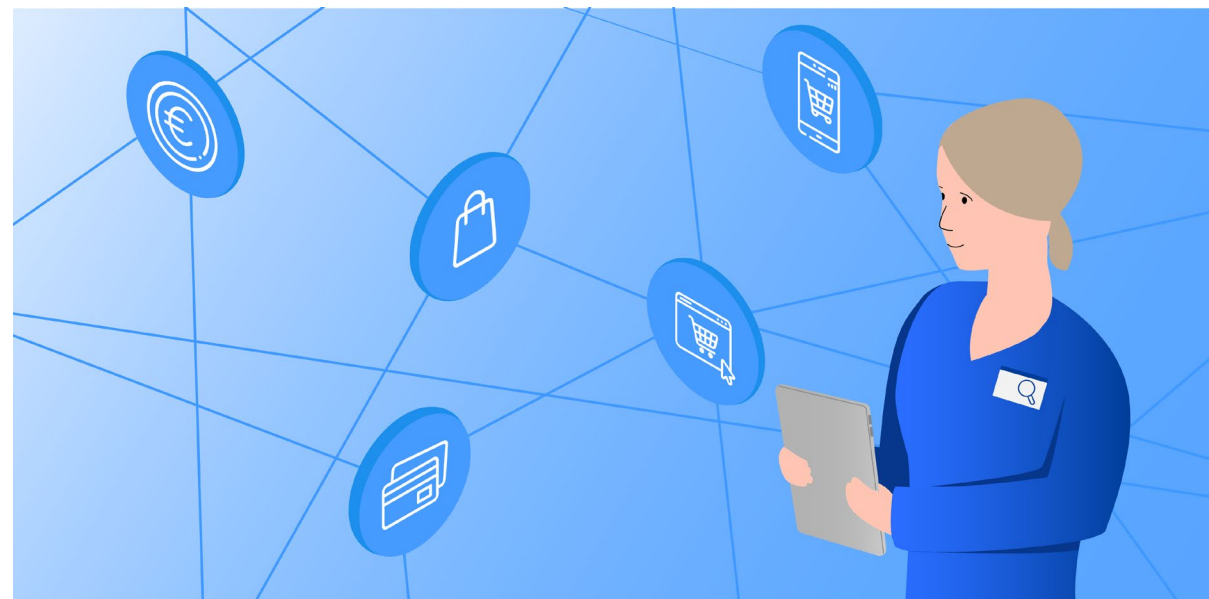
Vi säkerställer att marknadskontrollen svarar mot den digitala handelns särdrag och den tekniska utvecklingen. Vi följer upp webbutiker och nya försäljningskanaler samt utvärderar regleringens lämplighet och deltar i dess utveckling. Vi inför digitala kontrollverktyg, stärker myndigheternas kompetens och skapar både nationella och internationella samarbetsmodeller. Dessutom erbjuder vi företag tydliga anvisningar och rådgivning för att de ska kunna tillämpa regleringen effektivt även i en digital verksamhetsmiljö.

Strategiskt val 4a: Främjande av kontrollen över webbutiker, marknadsplatser på webben och nya digitala försäljningskanaler

Vi utvecklar marknadskontrollen så att den motsvarar de utmaningar som e-handel, marknadsplatser på webben, plattformsekonomi och internationell digital handel medför. Vi utövar kontroll över webbutiker, webbmarknadsplatser och andra digitala försäljningskanaler. Vi riktar också åtgärder till aktörer i tredjeländer som en del av kontrollen på EU-nivå och för att informera konsumenterna. Vi följer också utvecklingen av nya digitala försäljningskanaler, såsom live stream-handel, handel på sociala medier och influencermarknadsföring. Vi inför digitala kontrollverktyg och stärker myndigheternas kompetens om webbutikers verksamhetslogik, algoritmer och plattformsstrukturer. Vi främjar samarbetet med webbplattformar och andra centrala aktörer för att utveckla kontrollen över den digitala handeln.

Strategiskt val 4b: Utveckling av den förnyade regleringen och kontrollmiljön

Vi deltar aktivt i utvecklingen av den nationella regleringen och EU-regleringen för att lagstiftningen ska motsvara den digitala handelns särdrag och risker. Vi identifierar de centrala luckorna i regleringen av kontrollen över den digitala handeln och utarbetar förslag till korrigeringar i samarbete med intressentgrupperna. Vi främjar en enhetlig tillämpning av regleringen och kontrollpraxis. Vi stärker kontrollpersonalens kompetens om hur de nya digitala kanalerna och ny teknologi fungerar för att kontrollen ska vara effektiv och beakta kanalernas särdrag. Vi följer med utvecklingen av tekniken och affärsmodellerna för att bedöma deras inverkan på behovet av reglering och kontrollens inriktning.

4. Uppföljning och utvärdering av strategin

Uppföljningen av verkställandet av strategin för marknads kontroll och utvärderingen av dess effektivitet är en viktig del av det praktiska genomförandet samt av strategins kontinuerliga utveckling och förbättring. Uppföljningen och utvärderingen görs i samarbetsgruppen för marknads kontroll, i vilken marknads kontrollmyndigheterna delar information och erfarenheter. Uppnåendet av de mål som fastställs i strategin utvärderas varje år genom en analys med kvantitativa och kvalitativa indikatorer. Utvärderingens resultat antecknas och behandlas i samarbetsgruppen. Vid behov uppdateras strategin enligt den godkända handlingsplanen så att den bättre motsvarar målen för marknads kontrollen och den föränderliga omvärlden.

Uppföljningen grundar sig på nationella observationer och utvärderingskriterier på EU-nivå. Inom EU utvärderas de nationella strategierna för marknads kontroll i unionens nätverk för produktöverensstämmelse (EU Product Compliance Network, EUPCN).¹⁸ EUPCN har fastställt 12 centrala indikatorer för marknads kontroll som i tillämpliga delar kan utnyttjas även i utvärderingen och uppföljningen av den nationella strategin. Indikatorerna omfattar bland annat antalet övervakade produkter, antalet observerade brister i överensstämmelsen med

kraven, klagomål och anmälningar, antalet testade produkter, resultaten av det gränsöverskridande samarbetet och marknads kontrollen. Informationen som används för att fastställa marknads kontrollens indikatorer samlas årligen in på ett så heltäckande sätt som möjligt från EU:s informations- och kommunikationssystem för marknads kontroll (ICSMS), som fungerar som medlemsstaternas gemensamma kunskapsunderlag för marknads kontrollen.

I genomförandeförordning (EU) 2024/2958¹⁹ om fastställande av relevanta utfallsindikatorer för förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet fastställs dessutom vissa utfallsindikatorer för marknads kontrollen som beskriver och mäter tillämpningen av den allmänna produktsäkerhetsförordningen. Dessa utfallsindikatorer kan i tillämpliga delar också utnyttjas i den nationella utvärderingen av marknads kontrollen, särskilt vid granskningen av strategins genomslag och resursanvändningens effektivitet.

Strategins uppföljning och utvärdering stöder den kontinuerliga utvecklingen av marknads kontrollen, en ändamålsenlig resursallokering samt förbättrad effektivitet. Målet är att se till att marknads kon-

trollen kan reagera på förändringar i omvärlden, såsom den tekniska utvecklingen, förändringar i konsumentbeteendet och uppkomsten av nya risker. Samtidigt försöker man främja tillgången till säkra produkter som överensstämmer med kraven på marknaden samt stärka förtroendet för marknads kontrollens verksamhet.

¹⁸ Ett nätverk som är etablerat med stöd av artikel 29 i marknads kontrollförordningen, och vars syfte är att fungera som en plattform för strukturerad samordning och strukturerat samarbete mellan medlemsstaternas marknads kontrollmyndigheter och kommissionen och att göra marknads kontrollrutinerna enhetliga inom unionen, så att marknads kontrollen blir effektivare. Nätverket består av representanter från varje medlemsstat, inbegripet en representant för varje centralt samordningskontor och en valfri nationell expert, ordförandena för Adco-grupperna och representanter från kommissionen.

¹⁹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2024/2958 av den 29 november 2024 om fastställande av relevanta utfallsindikatorer för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet (EUT L, 2024/2958, 2.12.2024)

Bilaga 1

Marknadskontrollen i Finland

1. MARKNADSKONTROLLENS STRUKTUR I FINLAND

1.1 Styrning av marknadskontrollen, nationella myndigheter för marknadskontroll och fördelningen av behörigheter i Finland

Arbets- och näringsministeriet ansvarar för samordningen av det nationella verkställandet av marknadskontrollförordningen samt för att koordinera samarbetet mellan olika ministerier när det gäller marknadskontroll. Respektive ministerium ansvarar för att organisera marknadskontrollen i sin egen sektor.

Marknadskontrollen i Finland anordnas produktsektorspecifikt och marknadskontrollen är uppdelad bland flera marknadskontrollmyndigheter. Finlands marknadskontrollmyndigheter verkar i totalt sju ministeriers förvaltningsområden, och marknadskontrollen utförs i huvudsak av ämbetsverk som styrs av ministerierna. Ett undantag är den marknadskontroll som gäller teknisk utrustning som är avsedd för professionellt bruk, och som genomförs av arbetarskyddsmyndigheterna, dvs. social- och hälsovårdsministeriet samt tillstånds- och tillsynsverket

(TTV). I denna sektor fattar ministeriet beslut om begränsningar för att tillhandahålla produkter på marknaden och ta dem i bruk.²⁰ Likaså är miljöministeriet en marknadskontrollmyndighet när det gäller bullerutsläpp av apparater som används utomhus. Observera även att Finlands Tull utöver sin roll som kontrollmyndighet för de yttre gränserna också är marknadskontrollmyndighet i vissa produktsektorer (kemikalier, kosmetika, biocider, leksaker och produkter för konsumentbruk). Marknadskontrollmyndigheterna rapporterar vanligen sektorspecifikt om kontrollen och på nationell nivå om marknadskontrollåtgärderna.

Marknadskontroll utförs i Finland också i andra produktsektorer än inom de som hör till denna strategis tillämpningsområde. Unionslagstiftningen som gäller livsmedel har traditionellt hållits åtskild från unionslagstiftningen som gäller så kallade non-food-produkter, och därför ingår inte livsmedel i denna marknadskontrollstrategi.

Finlands marknadskontrollmyndigheter, deras ansvarsområden samt de instanser som styr marknadskontrollmyndigheterna finns uppräknade i tabell 2. Utöver de myndigheter som förtecknas i tabellen, ansvarar Ålands landskapsregering med

vissa undantag och förbehåll för marknadskontrollen i landskapet. Landskapet ansvarar till exempel för marknadskontrollen av kosmetiska preparat, leksaker, personskydd för konsumenter samt maskiner, byggprodukter, aerosoler, transportabla tryckbärande anordningar, hissar, buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus, utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar, pyrotekniska artiklar, explosiva varor för civilt bruk, gasinstallationer, elapparater, kemikalier, ekologisk design av produkter och energimärkningar, däckmärkningar, fritidsbåtar, fordon, gödselprodukter, konsumtionsvaror, biocider, förpackningar och förpackningsavfall, tobaksprodukter samt tillgänglighet i landskapet Åland.

I tabell 3 i bilaga 3 till strategin presenteras produktbestämmelser (produktsektorer) utanför tillämpningsområdet för marknadskontrollförordningen som ingår i den nationella strategin för marknadskontroll och de myndigheter som ansvarar för dem.

²⁰ Tillstånds- och tillsynsverket inleder sin verksamhet 1.1.2026. Inom arbetarskyddssektorn utreds i samband med genomförandet av EU:s maskinförordning (EU) 2023/1230 möjligheten att överföra marknadskontrolluppgiften i sin helhet till Tillstånds- och tillsynsverket.

Tabell 2. Marknadskontrollmyndigheter inom produktsektorer som är underställda Finlands marknadskontrollstrategi, de produktgrupper som dessa övervakar samt instanser som styr myndigheterna i fråga.

Marknadskontrollmyndighet	Produktgrupper som övervakas	Styrande instans
Transport- och kommunikationsverket Traficom	Båtutrustning, fritidsbåtar, vattenskotrar, avgas- och bullerutsläpp från motorer som installeras i fritidsbåtar, märkningar på däck, fordon och olika tekniska enheter, obemannade luftfarkoster, avgasutsläpp från mobila arbetsmaskiner, radioutrustning samt produkttillgänglighet, AI-system*, cyberresiliens*	Kommunikationsministeriet, miljöministeriet
Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea	Medicintekniska produkter, medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik, AI-system (inkl. cyberresiliens)*	Social- och hälsovårdsministeriet
Livsmedelsverket	Gödselprodukter	Jord- och skogsbruksministeriet
Arbetskyddsmyndigheterna – Social- och hälsovårdsministeriet (SHM) – Tillstånds- och tillsynsverket (TTV) (arbetskyddsavdelningen)	Personlig skyddsutrustning för arbete, maskiner och linbanemaskineri, AI-system (inkl. cyberresiliens)* (SHM och TTV) Kemikalier för arbete och bullerutsläpp av apparater som är avsedda för arbete utomhus (TTV)	Social- och hälsovårdsministeriet
Finlands miljöcentral (SYKE)	Fluorerade växthusgasutsläpp och ämnen som försvagar ozonlagret samt apparater som innehåller dessa, trafikbränslen, EU:s miljömärke	Miljöministeriet
Strålsäkerhetscentralen (STUK)	Produkter som har egenskaper som anknyter till strålsäkerheten: elektromagnetiska fält, infraröd strålning, synligt ljus, ultraviolett strålning, laser, ultraljud eller radioaktivitet.	Social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet
Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)	Akkumulatorer och batterier, aerosoler, ädelmetallprodukter, biocider, kemikalier, byggprodukter, förbrukningsartiklar, kosmetiska preparat, tvättmedel, ekodesign och energimärkningar, el- och elektronikutrustning, hissar, explosiva varor för civilt bruk, gasinstallationer, maskiner för konsumentbruk, bullerutsläpp från maskiner som används utomhus av konsumenter, mättningsapparater, oljebehållare, förpackade produkter, förpackningar och förpackningsavfall, personlig skyddsutrustning för konsumentbruk, tryckbärande anordningar, tryckbehållare, pyrotekniska artiklar, utrustning som är avsedd för användning i explosiva omgivningar, brandsäkerhetsanordningar, plastprodukter för engångsbruk, märkningar på kläder och skor, leksaker, transportbehållare och transportförpackningar för farliga ämnen och för avdunstande organiska föreningar, hushållsvattenprodukter, AI-system (inkl. cyberresiliens)*	Arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, inrikesministeriet

Marknadskontrollmyndighet	Produktgrupper som övervakas	Styrande instans
Tullen	Kemikalier, kosmetiska preparat, biocider, produkter för konsumentbruk (bland annat leksaker och produkter för barnvård), AI-system (inkl. cyberresiliens)*	Finansministeriet
Tillstånds- och tillsynsverket (avdelningen för social- och hälsovård).	Tobaksprodukter och motsvarande produkter	Social- och hälsovårdsministeriet
Miljöministeriet ²¹	Buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus	Miljöministeriet

* Vid tidpunkten för beredning av denna strategi är den nationella lagstiftningen om AI-system och genomförandet av cyberresiliensförordningen ännu under beredning. Tabellens uppgifter om marknadskontrollmyndigheter grundar sig på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om artificiell intelligens (RP 46/2025 rd) och regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av cyberresiliensförordningen (RP 179/2025 rd). I tabellen nämns endast de marknadskontrollmyndigheter som presenterats för sådana AI-system med hög risk som avses i artikel 6.1 i förordningen om artificiell intelligens.

²¹ Tukes och arbetarskyddsmyndigheterna (TTV) övervakar kravenligheten av maskiner och anordningar som används utomhus som avses i statsrådets förordning om buller från utrustning som är avsedd att användas utomhus (621/2001) och miljöministeriet fattar tillhörande administrativa beslut som gäller marknadsaktörer.

Förordningen om artificiell intelligens utvidgar marknadskontrollens tillämpningsområde till att även gälla sådana AI-system som traditionellt inte har betraktats som produkter. Till dessa hör system som planerats för särskilda användningsändamål och branscher och för vars kontroll den traditionella marknadskontrollen inte lämpar sig som sådan. I enlighet med förordningen om marknadskontroll anses hänvisningarna till ”produkten” gälla alla AI-system som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om artificiell intelligens. Denna utvidgning kräver ett nytt tillvägagångssätt av myndigheterna vid kontroll, särskilt när det gäller högrisksystem.

Med AI-system med hög risk avses i detta sammanhang sådana AI-system som avses i artikel 6.2 i förordningen om artificiell intelligens och som hänför sig till de branscher som räknas upp i bilaga III till förordningen²². Det har föreslagits nya myndigheter för systemens kontrolluppgifter. De finns i tabell 3 i bilaga 3 till denna strategi. Marknadskontrollmyndigheterna kan tillämpa strategins mål och principer på dessa högrisksystem endast till den del de är ändamålsenliga och lämpliga. Detta förutsätter prövning från fall till fall samt ett nära samarbete med olika sektors sakkunnigmyndigheter.

1.2 Marknadskontrollregleringen i Finland

Den reglering som gäller produkter i Finland är i huvudsak splittrad mellan flera olika ministeriers förvaltningsområden.²³ Ett undantag till den spridda regleringen är marknadskontrollagen, där det föreskrivs om marknadskontrollen för produktsektorer inom dess tillämpningsområde. Marknadskontrollagen är en allmän lag som är horisontell och gäller vissa sektorer, och i den föreskrivs det bland annat om behöriga myndigheter och om kontrollåtgärder som marknadskontrollmyndigheterna kan vidta. Med marknadskontrollagen verkställs marknadskontrollförordningen ifråga om de produktsektorer som hör till dess tillämpningsområde. Marknadskontrollen för produktsektorer som inte hör till marknadskontrollagens tillämpningsområde, såsom medicintekniska produkter och byggprodukter, regleras i separata sektorbestämmelser.

Den allmänna produktsäkerhetsförordningen (GPSR) ställer krav på konsumentprodukters säkerhet och ålägger ekonomiska aktörer skyldigheter. Förordningen tillämpas också på produkter som omfattas av tillämpningsområdet för unionens harmoniseringslagstiftning till den del som speciallagstiftningen inte täcker alla säkerhetsrisker

eller -aspekter. GPSR kompletterar den sektorspecifika regleringen särskilt i situationer där riskerna i anslutning till produktens säkerhet inte omfattas av harmoniseringsbestämmelserna.

I Finland finns bestämmelser om marknadskontrollmyndigheterna för konsumentprodukter i lagen om konsumentprodukters säkerhet (184/2025, *nedan konsumentproduktsäkerhetslagen*).²⁴ Utöver marknadskontrollagen innehåller också konsumentproduktsäkerhetslagen bestämmelser om myndigheternas befogenheter, kontrollåtgärder, språkrav, webbmarknadsplatsers ansvar samt påföljder vid brott mot produktsäkerhetsförpliktelser.

Om marknadskontrollen i landskapet Åland bestäms i Ålands självstyrelselag (1144/1991) i enlighet med den fördelning av behörigheterna som föreskrivs mellan landskapet Åland och riket (Fastlandsfinland). Produktbestämmelserna hör delvis till rikets behörighet och delvis till landskapet Ålands behörighet. Landskapet ansvarar för verkställigheten av EU-bestämmelserna till den del ärendet hör till dess behörighet.

²² Enligt bilaga III till förordningen om artificiell intelligens är AI-system med hög risk enligt artikel 6.2 de AI-system som används inom något av följande områden: biometri, kritisk infrastruktur, småbarnspedagogik och utbildning, anställning, arbetsledning och tillgång till egenföretagande, tillgång till och åtnjutande av väsentliga privata tjänster och väsentliga offentliga tjänster och förmåner, brottsbekämpning, migration, asyl och gränskontrollförvaltning och rättskipning samt demokratiska processer.

²³ De nationella produktbestämmelserna sammanställs produktsektorspecifikt på webbplatsen för den finska kontaktpunkten för produkter: <https://tukes.fi/sv/kontaktpunkt-for-produkter/nationella-produktbestammelser>

²⁴ Säkerhets- och kemikalieverket är den marknadskontrollmyndighet som avses i den allmänna produktsäkerhetsförordningen och i konsumentproduktsäkerhetslagen. Dessutom är Tullen marknadskontrollmyndighet enligt dessa författningar i vissa specialfall. Den allmänna produktsäkerhetsförordningen och därmed konsumentproduktsäkerhetslagen är kompletterande lagstiftning som ska beaktas i myndighetens marknadskontroll av produkter som är avsedda för konsumentbruk, även om myndigheten i fråga inte separat nämns som marknadskontrollmyndighet enligt dessa bestämmelser. I artikel 21 i förordningen finns en separat förteckning över produktgrupper på vilka förordningen inte ens tillämpas på ett kompletterande sätt.

1.3 Marknadskontrollprocessen i Finland

Marknadskontrollmyndigheterna i Finland utför kontroll med de åtgärder som bäst passar en produkt eller ett kontrollfall. Syftet med marknadskontrollen är att de produkter som släpps ut på marknaden uppfyller kraven i lagstiftningen och att negativa effekter av produkter som redan finns ute på marknaden men som inte uppfyller kraven och produkter som är farliga kan minimeras genom olika korrigerande åtgärder. Marknadskontrollen ska vara grundlig och ha genomslagskraft för att man ska kunna säkerställa att den lagstiftning som gäller produkterna tillämpas på rätt sätt utöver en effektiv

riskhantering. Detta förutsätter att kontrollåtgärderna riktas ändamålsenligt och att myndigheterna kan ingripa snabbt i produkters bristande överensstämmelse med kraven. Genom att informera aktivt och ge vägledning till ekonomiska aktörer vill marknadskontrollmyndigheterna i förväg se till att endast produkter som uppfyller de krav som finns i lagstiftningen släpps ut på marknaden. Marknadskontrollmyndigheterna ska använda sin behörighet och sköta sina uppgifter oberoende, opartiskt och utan förutfattade meningar.

Enligt artikel 11 i marknadskontrollförordningen ska marknadskontrollmyndigheterna bedriva sin verksamhet för att säkerställa följande:

a) effektiv marknadskontroll inom deras territorium av produkter som görs tillgängliga på och utanför internet avseende produkter som omfattas av harmoniserad unionslagstiftning,

b) att ekonomiska aktörer vidtar lämpliga och proportionella korrigerande åtgärder för överensstämmelsen med den lagstiftningen och denna förordning,

c) att lämpliga och proportionella åtgärder vidtas om den ekonomiska aktören underlåter att vidta korrigerande åtgärder.

Bild 3. Faserna för marknadskontrollprocessen.

Planering och prioritering av marknadskontrollen

Marknadskontrollens planering och prioritering grundar sig på den nationella strategin för marknadskontroll samt på myndighetens egna kontrollplaner. I dessa dokument fastställs prioriterade områdena, målsättningarna och åtgärderna för kontrollen i syfte att säkerställa en effektiv, enhetlig och resurseffektiv marknadskontroll. Som stöd för planeringen av kontrollen samlar man in mångsidig information från olika källor och utnyttjar den. Dessa är till exempel EU:s databaser (till exempel Safety Gate och ICSMS), Tullens statistik, konsumentanmälningar, tidigare kontrollobservationer samt övrig marknadsinformation. Med hjälp av dessa uppgifter kan man identifiera objekt som kräver kontroll och reagera snabbt på eventuell bristande överensstämmelse med kraven.

I planeringsskedet bedöms situationen på marknaden, identifieras riskområden och fastställs de produktgrupper eller aktörer som är föremål för kontrollen. Prioriteringen grundar sig på riskbedömningen, kontrollens genomslagskraft och de tillgängliga resurserna. Målet är att säkerställa att kontrollen riktas dit där den kan förebygga betydande bristande överensstämmelse med kraven eller äventyrande av konsumentens säkerhet. Prioriteringen av kontrollen kan också grunda sig på EU-finansierade gemensamma projekt (JACOP och CASP²⁵). Likaså kan det via det nordiska samarbetet framkomma kontrollobjekt eller fenomen som förutsätter gemensamt informationsutbyte och en samordning av kontrollen.

Som stöd för planeringen utnyttjas analys och kunskapsbaserat beslutsfattande, där information från olika källor kombineras och utvärderas systematiskt. Detta gör det möjligt att rikta kontrollåtgärderna proaktivt och flexibelt enligt föränderliga

marknadssituationer. I planeringen beaktas dessutom myndighetens strategiska mål, riktlinjerna i EU:s marknadskontrollförordning samt responsen från intressentgrupperna.

²⁵ JACOP (Joint Actions on Compliance of Products) ja CASP (Coordinated Activities on the Safety of Products) ovat Euroopan unionin rahoittamia yhteishankkeita, joiden avulla EU:n ja ETA:n markkinavalvontaviranomaiset voivat tehdä yhteistyötä ja parantaa tuoteturvallisuutta Euroopan sisämarkkinoilla. Näihin hankkeisiin kuuluu yhteistä tuotetestausta, tiedon jakamista ja yhteisten menettelyjen kehittämistä riskien tunnistamiseksi ja käsittelyä.

Val av produkt från marknaden

Marknadskontrollmyndigheterna har skyldighet att utföra kontroller av produkternas egenskaper i tillräcklig omfattning. Detta kräver vanligtvis dokumentkontroll och vid behov fysiska kontroller och laboriekontroller med ett tillräckligt sampel. Myndigheterna ska också prioritera sina resurser och sin verksamhet så att marknadskontrollen är effektiv och har genomslagskraft. Marknadskontrollmyndigheterna ska efterfölja en riskbaserad metod vid beslut om nämnda kontroller som utförs inom marknadskontrollen, de typer av produkter som kontrolleras och kontrollernas omfattning.

I detta sammanhang avses med riskbaserad metod marknadskontrollmyndighetens förfarandesätt, där man väljer att inrikta kontrollen på vissa produkter eller produkttyper utifrån deras uppskattade risknivå. Planeringen och genomförandet av kontrollen baseras på information och redogörelser om de produkter som släppts ut på marknaden för att de risker som produkterna eventuellt orsakar kan bedömas. Utifrån dessa bedömningar fastställs antalet och omfattningen av de kontroller som görs inom kontrollen så att kontrollresurserna inriktas på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt. Med andra ord inriktas kontrollresurserna till de produkter vars eventuella risk kan bedömas

som störst eller ha mest konsekvenser. Beroende på produktsektorn beaktas i kontrollens riskbaserade inriktning bland annat hänvisningar till produkternas eventuella bristande överensstämmelse med kraven, produkternas riskfaktorer, skadlighet för omgivningen eller för användaren, produkternas användargrupper, produkternas förekomst på marknaden (antal och spridning), den ekonomiska aktörens tidigare stridigheter mot kraven, Tullens riskanalys²⁶ och konsumentklagomål. I enlighet med EU-produktlagstiftningen har begreppet risk när det gäller produkter utökats utöver de traditionella allmänna hälso- och säkerhetsriskerna med de risker som gäller arbetshälsa och arbetssäkerhet, konsumentskydd, miljö, allmän säkerhet och andra faktorer som gäller skydd av allmänintressen.²⁷

Marknadskontrollen indelas enligt vedertagen praxis i proaktiv och reaktiv kontroll. Proaktiv marknadskontroll innebär att marknadskontrollmyndigheten i förväg planerar marknadskontrollåtgärder, och proaktiv marknadskontroll genomförs i enlighet med marknadskontrollmyndighetens kontrollplan. Proaktiv marknadskontroll görs med kontrollbesök på fysiska verksamhetsställen, såsom butiker, lager, industrins verksamhetsställen där produkter säljs eller har tagits i bruk. Dessutom utövas proaktiv marknadskontroll i digitala försäljningskanaler, såsom webbutiker, marknadsplatser

och andra plattformar på webben. Olika projekt för marknadskontroll, som gäller specifika produktsektorer eller vissa typer av ekonomiska aktörer, kan vara nationella, nordiska eller gemensamma projekt på EU-nivå, och har visat sig vara effektiva för en proaktiv kontroll med genomslagskraft. Marknadskontrollmyndigheten har också rätt att skaffa produkter för undersökning under annan identitet, om det är nödvändigt för kontrollen av att produkterna överensstämmer med kraven.

Reaktiv marknadskontroll startas vanligtvis efter en impuls som kommer utifrån. En sådan kan vara till exempel farosituationer och olyckor som gäller olika produkter, anmälningar som görs via andra marknadskontrollmyndigheters informations-system eller anmälningar av andra myndigheter, konsumenter eller ekonomiska aktörer. Om marknadskontrollmyndigheten får information om att en produkt misstänks strida mot kraven eller medföra risker, ska myndigheten utreda saken och vid behov vidta relevanta fortsatta åtgärder.

Kontroll och testning av produkt

För att utreda huruvida en produkt uppfyller kraven ska marknadskontrollmyndigheterna göra olika kontroller och test, som beroende på fallet kan vara till

²⁶ Tullens kontroll grundar sig på en riskanalys där man använder elektroniska databehandlingsmetoder för att identifiera och bedöma riskerna och för att utveckla nödvändiga motåtgärder enligt nationella, unionens och i tillämpliga delar internationella bedömningsgrunder.

²⁷ Med en produkt som medför risker avses en produkt som kan ha negativa effekter på det som unionens harmoniserande lagstiftning skyddar angående människans allmänna hälsa och säkerhet, arbetshälsa och arbetssäkerhet, konsumentskydd och miljö, allmän säkerhet och övriga allmänintressen på ett sätt som överskrider ett skäligt och godtagbart sätt i relation till det planerade användningsändamålet eller i produktens sedvanliga eller skäliga förutsägbara användningsmiljö, inklusive produktens ålder och från fall till fall de krav som gäller produktens ibruktagande, montering och underhåll (artikel 3(19) i marknadskontrollförordningen).

exempel kontroller av märkningar och dokument²⁸, laboratoriekontroller, mätningar och övriga undersökningar som görs på en produkt. Om marknadskontrollmyndigheten beslutar i sin kontroll att testa produkten, görs vanligen en så kallad deltestning för produkten, med fokus på vissa i förväg bestämda faktorer, och den täcker således inte alla krav som gäller produkten. Marknadskontrolltestningen kan göras enligt en tillämplig europeisk harmoniserad testningsstandard eller andra lämpliga standarder eller metoder.

Utifrån de fel och brister som hittats i en produkt som granskats vid marknadskontrollen bedömer myndigheterna huruvida produkten uppfyller de ställda kraven och beslutar om eventuella korrigeringar. Med *riskbedömningen* kan man bedöma hur allvarliga konsekvenser²⁹ produktens stridighet mot kraven kan orsaka och bestämma de korrigeringar som är lämpligast och övriga åtgärder. Riskbedömning är en helhetsprocess som omfattar identifiering av risker, riskanalys och bedömning av riskens betydelse. Vid bedömning av riskens betydelse beaktas för vilka användargrupper produkten är avsedd, hur allvarliga negativa effekter som orsakas och deras sannolikhet. Syftet med bedömningen av riskens betydelse är att den ska vara en hjälp för beslutet om hur man ska reagera på

den risk som produkten medför. Olika produktsektorspecifika riskmatriser är en hjälp för att bedöma hur stor risken är och vid fastställande av fortsatta åtgärder.

Observera att marknadskontrollmyndighetens riskbedömning avviker från tillverkarens riskbedömning. Vanligtvis omfattar tillverkarens riskbedömning alla risker i anslutning till produktens användning och utgör en viktig del av förfarandet för bedömning av produktens överensstämmelse med kraven innan produkten släpps ut på marknaden. Däremot gör marknadskontrollmyndigheterna en riskbedömning i anslutning till en enskild stridighet mot kraven som upptäcks vid en marknadskontroll. Vid bedömningen granskas sannolikheten och allvarlighetsgraden för den olägenhet som stridighet mot kraven eventuellt kan orsaka.

Utredning och åtgärder

Om marknadskontrollmyndigheterna upptäcker vid en marknadskontroll eller någon annan kontrollåtgärd att produkten inte uppfyller de ställda kraven, ska den kräva att den ekonomiska aktören ifråga vidtar relevanta och rätt dimensionerade korrigeringar för att åtgärda den bristande överensstämmelsen med kraven i produkten eller avlägsna den risk som produkten eventuellt orsakar

inom den tidsfrist som marknadskontrollmyndigheten fastställt. Om en ekonomisk aktör inte genomför de korrigeringar som krävs eller om stridigheten mot kraven eller risken fortfarande föreligger, ska marknadskontrollmyndigheten med administrativa åtgärder säkerställa att tillräckliga åtgärder för att eliminera de risker som produkten medför vidtas.

Med administrativa beslut kan marknadskontrollmyndigheten till exempel förbjuda försäljning av en produkt eller ett produktparti som inte uppfyller kraven, förpliktiga en ekonomisk aktör att dra bort en produkt som utgör en risk från marknaden om eller genomföra ett återställningsförfarande, dvs. samla in produkter av konsumenter och övriga slutanvändare. Marknadskontrollmyndigheterna kan också ålägga en ekonomisk aktör att vidta övriga korrigeringar som behövs för att produkten ska uppfylla kraven. Marknadskontrollmyndigheten får också, till exempel, ålägga en tjänsteleverantör att avlägsna innehåll som hänvisar till en produkt från ett onlinegränssnitt eller visa en varning om den risk som produkten medför i samband med slutanvändarens åtkomst till ett onlinegränssnitt.

Vid behov kan marknadskontrollmyndigheterna effektivisera åläggandet eller förbudet genom ett vite. I regel kan marknadskontrollmyndigheterna

²⁸ Såvida det inte finns skäl att tro att produkten utgör en risk finns det fall där bristande överensstämmelse med ett antal administrativa eller formella krav definieras som formell bristande efterlevnad av unionens harmoniseringslagstiftning. Typiska fall av formell bristande överensstämmelse kan vara situationer där överensstämmelsemärkningar enligt unionens harmoniseringslagstiftning är felaktigt anbringade, att EU-försäkran om överensstämmelse inte kan tillhandahållas omedelbart eller inte medföljer produkten när detta är obligatoriskt, att krav i sektorsspecifik harmoniseringslagstiftning på att annan information ska medfölja produkten inte uppfylls helt. Det har dock tolkats att om en produkt som omfattas av unionens harmoniseringslagstiftning inte är CE-märkt, visar det att produkten inte uppfyller de väsentliga kraven eller att förfarandet för bedömning av överensstämmelse inte har tillämpats och därför kan produkten äventyra människors hälsa och säkerhet eller något annat allmänintresse som skyddas genom lagstiftningen i fråga. Endast om det efter en kompletterande undersökning upptäcks att produkten uppfyller de väsentliga kraven, betraktas avsaknaden av CE-märkning som en formell brist i kraven (dvs. produkten medför ingen risk).

²⁹ I detta sammanhang avses med risk en kombination av sannolikheten för och allvarligheten hos den olägenhet som produkten – eller närmare bestämt dess bristande överensstämmelse – medför. Enligt EU:s produktlagstiftning kan risken utöver människors hälsa och säkerhet även gälla andra allmänintressen, såsom miljöskydd, konsumentskydd, hållbar användning av resurser eller ekonomisk rättvisa. Till exempel i en riskbedömning enligt ekodesignförordningen (EU 2024/1781) kan en olägenhet innebära till exempel produktens svaga återvinningsbarhet, korta livslängd, bristande energieffektivitet eller förekomsten av farliga ämnen som förhindrar produktens återanvändning enligt cirkulär ekonomi eller orsakar olägenheter för miljön.

kräva att den ekonomiska aktören ska betala köpespriset för produkten samt testningskostnaderna, om produkten inte uppfyller kraven och om bristerna är betydande. Myndigheten kan också påföra en ekonomisk aktör en påföljdsavgift för brott mot vissa skyldigheter enligt förordningen om allmän produktsäkerhet.

Efterkontroll och information

Marknadskontrollmyndigheten ska säkerställa att en ekonomisk aktör har vidtagit korrigerande åtgärder (frivilliga eller obligatoriska). Dessutom ska marknadskontrollmyndigheten i regel varna konsumenter och övriga slutanvändare om en produkt som är farlig och/eller strider mot kraven. Marknadskontrollmyndigheterna ska utföra sina åtgärder öppet och publicera all information som anses av betydelse för att skydda slutanvändarnas intresse. Marknadskontrollmyndigheterna ska också iaktta sekretessen och principerna för skydd av yrkes- och affärshemligheter när de publicerar informationen. Vid behov kan marknadskontrollmyndigheten också förplikta den ekonomiska aktören att informera om risker som är förknippade med produkten inom en utsatt tidsfrist och ge direktiv till konsumenter och övriga slutanvändare om risken i anslutning till produkten. Utöver de nationella marknadskontrollsystemen inmatar marknadskontrollmyndigheten den information om marknadskontrollfall som krävs i lagstiftningen i EU:s informationssystem för marknadskontroll samt gör de anmälningar³⁰ som krävs i lagstiftningen till kommissionen och andra medlemsstater.

1.4 Kontroll av de yttre gränserna och praxis i Finland

I Finland är Tullen den myndighet som avses i artikel 25(1) i marknadskontrollförordningen, och ansvarar för produktkontrollen vid de yttre gränserna när det gäller EU-marknaden. I kontrollen av de yttre gränserna efterföljs det förfarande som föreskrivs i kapitel VII i marknadskontrollförordningen. Kontrollen av de yttre gränserna görs som fortlöpande kontroll och som specifika kontrollprojekt. Fungerande kommunikationskanaler och -förfaranden mellan Tullen och marknadskontrollmyndigheterna säkerställer att processen för kontroll av de yttre gränserna fungerar smidigt utan dröjsmål. Tullen och marknadskontrollmyndigheterna håller årliga samarbetsmöten för att planera kontrollförfaranden och -projekt.

Tullen stoppar produkten (produktpartiet) i tullningsprocessen om de gallringsvillkor som ställts i Tullens riskanalys uppfylls eller i andra motiveerade fall där man misstänker att produkten inte uppfyller kraven. Tullen gör de kontroller som krävs för de stoppade produkterna utifrån riskanalysen i enlighet med artikel 46 och 47 i förordningen (EU) nr 952/2013³¹. Vid behov stoppar Tullen produkten från att släppas ut på marknaden och meddelar detta till den behöriga marknadskontrollmyndigheten. Därefter har marknadskontrollmyndigheten fyra dagar tid att besluta om huruvida avbrottet fortsättningsvis ska gälla under tilläggstuderingarna eller om produkten släpps fri. Om marknadskontrollmyndigheterna konstaterar att produkten medför allvarlig risk eller om produkten inte uppfyller unionsrätten som tillämpas på den,

ska myndigheterna vidta åtgärder för att förbjuda produkten på marknaden och kräva att Tullen inte tillåter fri rörlighet för produkten. De registreringar som behövs ska också göras i ICSMS-systemet.

Tullen fungerar i Finland också i rollen som marknadskontrollmyndighet till exempel gällande kemikalier, kosmetika, biocider, leksaker och produkter för konsumentbruk.

I egenskap av myndighet för kontroll av de yttre gränserna lämnar Tullen i enlighet med artikel 25(6) i marknadskontrollförordningen årligen detaljerade statistikdata om kontroller som utförts för produkter som hör till tillämpningsområdet för unionsrätten för att säkerställa produktsäkerheten och överensstämmelsen med kraven. Kommissionen ska utarbeta en rapport på grundval av de statistikdata som den har mottagit från medlemsstaterna. Rapporten ska innehålla uppgifterna om det föregående kalenderåret som medlemsstaterna har lämnat in samt en analys av dessa uppgifter.

³⁰ Anmälningar som krävs i lag är till exempel anmälningar om farliga produkter via Safety Gate-systemet för snabb varning och anmälningar via ICSMS-systemet i enlighet med skyddsklausulförfarandet.

³¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2014 om fastställande av en tullkodex för unionen (EUT L 269, 10.10.2013, s. 1–101).

1.5 Förekomsten av produkter som inte uppfyller kraven³²

Marknadskontroll utförs på riskbaserad grund endast på en mycket begränsad del av de produkter som säljs. Det finns vanligen ingen aktuell information om antalet produkter som säljs i en sektor, och därför är det mycket svårt att bedöma andelen produkter som inte överensstämmer med kraven på marknaden. Observera dessutom att produkten har en viss livscykel, eller en tidsperiod, under vilken produkten finns på marknaden och under vilken tillgången till produkten och inriktningen av försäljningen varierar.

Olika bedömningsverktyg för att bedöma förekomsten av produkter som inte uppfyller kraven på EU-marknaden håller på att tas fram. Bedömningsmodellerna kräver ofta att flera informationskällor förenas, att olika antaganden görs och att information om marknadskontroll registreras så noga som möjligt i databaser som är gemensamma för EU:s marknadskontrollmyndigheter.

Allmänt taget kan man säga att till exempel utifrån resultat från sameuropeiska kontrollprojekt³³, att det på den europeiska marknaden är relativt lätt att hitta produkter i flera produktsektorer som inte uppfyller kraven.

1.5.1 Exempel på inriktning av kontrollen och upptäckta förekomster av produkter som inte uppfyller kraven inom vissa produktsektorer

När det gäller elapparater inriktas kontroll särskilt på laddare, anordningar som ansluts till nätström och på belysningsprodukter, i vilka det ständigt påträffas brister i testerna. När det gäller laddare, särskilt USB-laddare, och anordningar som ansluts till nätström, är den vanligaste bristen otillräcklig isoleringsnivå mellan nätspänningen och lågspänningen. I belysningsprodukter förekommer utöver nämnda isoleringsproblem också brister i vattentätheten.

Kemikaliekontroll har utförts på riskbaserad grund för produktgrupper, och urvalet har påverkats av den årliga kemikaliekontrollplanen, Europeiska kemikaliemyndighetens kontrollforums (ECHA Forum) kontrollprojekt som omfattar hela EU, det nordiska kontrollprojektet samt anmälningar som gäller produkterna. Kontrolluppgifter som gäller kemikaliesektorn är tvärssektoriellt omfattande både gällande handel med råämnen och kemikalieprodukter (ämnen, blandningar) och gällande merparten av all handel med varor (ämnen i produkter/varor). I kontrollprojekt som omfattar hela EU har flest motstridigheter mot kraven upptäckts särskilt i produkter som säljs i webbutiker, i produkter som är importerade från länder utanför EU, i kemikalieklassificeringar och märkningar och i förpliktelser som gäller informationsgången i distributionskedjan (särskilt SVHC-ämnen och säkerhetsdeklarationer).

I Finland har man under de senaste åren upptäckt brister till exempel i klassificeringar och märkningar av olika kemikalier, i säkerhetsdeklarationer, tatueringsfärger, solskyddsprodukter, billighetssmycken och olika plastprodukter (makeupväskor, ryggsäckar och hobbyredskap).

När det gäller fordon och system i fordon har marknadskontroll inriktats på riskbaserad grund till utvalda harmoniserade produktgrupper, men även avsiktligt till produktgrupper för användare i svagare ställning (exempelvis barncyklar och bilbarnstolar). Dessutom har kontroll inriktats på produkter som godkänts nationellt i Finland och produkter som är betydande internationellt (till exempel dubbdäck) med beaktande av det nordiska väglaget (till exempel vinterdäckens väggrepp). Uppfyllda krav har upptäckts i olika produktgrupper och ingen enskild produktgrupp kan anses vara överrepresenterad.

Med avseende på fritidsbåtar koncentrerar man sig till produkter som släpps ut på marknaden i vilka det ofta konstateras eller i vilka det redan vid tidigare kontroll har konstaterats förekomma stridigheter mot kraven. Proaktiv kontroll utförs i den mån resurserna tillåter, eller alternativt utförs endast reaktiv kontroll. I fråga om kontrollen av importen som görs tillsammans med Tullen bedöms eventuella problempunkter i handlingarna riskbaserat och granskas konsekvent.

³² I detta kapitel presenteras de uppgifter som krävs i artikel 13(2)(a) i marknadskontrollförordningen.

³³ På PROSAFE:s (The Product Safety Forum of Europe, www.prosafe.org), CASP:s (Coordinated Activities on the Safety of Products, <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/pages/casp>) och Europeiska kemikaliemyndighetens kontrollforums (<https://echa.europa.eu/fi/about-us/who-we-are/enforcement-forum/forum-enforcement-projects>) webbplatser finns slutrapporter för flera sameuropeiska marknadskontrollprojekt.

Kontroll som gäller maskiner som används i arbete har inriktats inom i förväg planerade projekt och till exempel utifrån EU-projekt och begäran samt inlämnade klagomål, misstankar eller annan begäran om handräddning som myndigheter lämnat. Marknadskontroller har också gjorts som ett sampel när det gäller observationer vid arbetarskyddskontroll och maskiner som varit involverade i olyckor. När det gäller kontroll av maskiner har man under de senaste åren upptäckt stridigheter mot kraven gällande till exempel billyftanordningar, utbytbara apparater (de som kopplas till grävmaskiner, hjullastare och skyliftar), personlyftskorgar i lastningslyftkranar, CNC-maskiner, i maskinkombinationer, sopmaskiner och i maskiner som byggts för arbetsplatsens eget bruk. Dessutom har kontrollåtgärder inriktats på till exempel avfallspressar, och i kontroller som gällde dessa upptäcktes många brister som äventyrade säkerheten för de arbetstagare och andra som rörde sig i närheten av avfallspressarna, samt i bords-, kapnings- och geringssågar, vars bruksanvisningar och märkningar innehöll många brister.

När det gäller maskiner för konsumenter har kontroll inriktats under de senaste åren på särskilt domkrafter och billyftar, alltså apparater där man arbetar under eller bredvid laster som bärs upp av apparaten, och säkerheten således kan äventyras allvarligt om det finns brister i apparatens säkerhet. Bland testade apparater var andelen apparater med motstridigheter till kraven väldigt stor, och dessutom har en stor del av de konstaterade bristerna bedömts orsaka en allvarlig risk för konsumentens säkerhet.

Vid marknadskontroll av EY-gödsel har det under de senaste åren främst satsats på oorganiska gödselämnen som är avsedda för livsmedelsproduktion. När det gäller gödselämnen har man inriktat kontroll särskilt på förpackningsmärkningar och på huvudnäringshalterna samt kadmiumhalten i fosforgödsel. Med inriktad kontroll har man velat säkerställa säkerheten i gödsel som används i livsmedelsproduktion och att de inte orsakar förorening av odlingsmark eller miljön. Motstridigheter mot kraven har upptäckts särskilt i näringshalter som anges i förpackningsmärkningarna, och dessa har avvikit mera än lagstiftningen tillåter. Till följd av avvikelserna har de ekonomiska aktörerna fått en uppmaning om att följa näringshalterna och åtgärda förpackningsmärkningarna. EY-gödselämnen har inte haft sådana motstridigheter mot kraven som lett till att de förbjudits på marknaden med administrativa beslut.

När det gäller leksaker har kontrollen särskilt inriktats på produkter med hög risk, såsom leksaker för små barn och spädbarn. Leksaker som inte uppfyller kraven har upptäckts särskilt i marknadsstånd, på mässor, loppmarknader och i nöjesparker samt på sociala medier. Dessutom har man upptäckt att leksaker och produkter för barn som säljs i webbutiker utanför EU ofta inte uppfyller de krav som ställs i EU-produktlagstiftningen. Leksaker som strider mot kraven har ofta små delar som lossnar, farliga förpackningar och knappceller som är alltför lätta att ta ut. Dessutom har man vid kontrollen av kemikalier i leksaker upptäckt att ftalater som används som

mjukgörande ämne fortfarande finns i olika leksaker. Observera också att det ständigt släpps ut nya produkter för barn på marknaden och ambitionen är att allokera resurser för kontroll och riskbedömning som gäller dessa.

När det gäller produkter med strålning finns det mest produkter som strider mot kraven inom produkter som har optisk strålning, och dessa är laser, produkter som sänder UV-strålning samt ljusimpulsapparater. På marknaden finns det bland annat för starka laserpekare. Dessutom har man upptäckt brister i märkningar, bruksanvisningar och andra handlingar som gäller apparater som genererar UV-strålning och ljusimpulsapparater. När det gäller produkter som genererar elektromagnetiska fält är ouppfyllda krav exceptionella, dock visar allmänheten stort intresse för dessa produkter vilket kräver aktuell information av kommunikationsrelaterade orsaker.

Utifrån kontroller som Tullen gör i enlighet med artikel 25.3 i marknadskontrollförordningen har man konstaterat att andelen produkter som allvarligt strider mot kraven är cirka 12 procent av de produktpartier som kontrollerats 2024. Granskat enligt produktgrupp fann man mest produkter som strider mot kraven bland kosmetika. Tullen har i samarbete med marknadskontrollmyndigheterna årligen haft perioder av effektiviserad kontroll, och de har valts ut enligt rådande trender och man har vid behov informerat om resultaten.

2. SAMARBETE GÄLLANDE MARKNADSKONTROLL I FINLAND

2.1 Centralt samordningskontor för marknadskontroll, samarbetsgruppen för marknadskontroll och annat myndighetssamarbete

Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) fungerar som det centrala samordningskontoret för marknadskontroll på det sätt som avses i artikel 10.3 i marknadskontrollförordningen. Samordningskontoret vid Tukes har placerats i produktenhetens Fipoint-kontaktpunkt som är oberoende i relation till alla marknadskontrollmyndigheter och Tullen. I enlighet med artikel 10 i marknadskontrollförordningen ansvarar samordningskontoret för att representera marknadskontrollmyndigheternas och Tullens samordnade ståndpunkt samt för att meddela den nationella strategin för marknadskontroll i ICSMS-systemet.

Utöver de uppgifter som föreskrivs i marknadskontrollförordningen har kontaktpunkten med stöd av 4 a § i marknadskontrollagen tilldelats uppgifter, enligt vilken Finlands centrala samordningskontor samordnar myndighetssamarbetet inom marknadskontrollen och bistår marknadskontrollmyndigheterna vid det nationella och internationella

samarbetet. Till det centrala samordningskontorets uppgifter hör dessutom att utarbeta en nationell strategi för marknadskontroll tillsammans med samarbetsgruppen och tillsammans med arbets- och näringsministeriet representera Finland i kommittén som behandlar marknadskontroll och kravenlighet för produkter.

Med stöd av 4 b § i lagen om marknadskontroll finns i anslutning till det centrala samordningskontoret för marknadskontroll en samarbetsgrupp för marknadskontroll, i vilken det ingår representanter för de marknadskontrollmyndigheter som avses i marknadskontrollförordningen, Tullen och vid behov även andra myndigheter³⁴. Ordförande för samarbetsgruppen är representanten för det centrala samordningskontoret. Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja det centrala samordningskontoret vid samordningen av myndighetssamarbetet inom marknadskontrollen och vid beredningen av marknadskontrollmyndigheternas och Tullens samordnade ståndpunkt. Samarbetsgruppen deltar i beredningen av den nationella strategin för marknadskontroll. Ett mål med samarbetsgruppen är att effektivisera samordningen av olika marknadskontrolluppgifter på nationell nivå samt stöda samarbetet mellan myndigheter, dela bästa praxis för kontroll och diskutera ämnen som anknyter till marknadskontroll. Dessutom ska samarbetsgruppen stöda det centrala samordningskontoret i beredningen av handlingar som gäller marknadskontroll.

Som stöd för arbetet i samarbetsgruppen för marknadskontroll har man inrättat och kan man inrätta permanenta och tillfälliga underarbetsgrupper³⁵ som fokuserar på begränsade ämnesområden och som består av myndigheternas representanter. Underarbetsgrupperna rapporterar om sin verksamhet till samarbetsgruppen och deras ordförande är Fipoints representant.

Det centrala samordningskontoret är också Finlands representant i det unionsnätverk för produktöverensstämmelse som inrättats med stöd av artikel 29 i marknadskontrollförordningen (*EU Product Compliance Network*, EUPCN).³⁶ De ärenden som behandlas i EUPCN bereds vid det nationella centrala samordningskontoret i samarbete med marknadskontrollmyndigheterna och Tullen. I samarbetsgruppen kan man också till exempel ta fram gemensamma principer för riskbedömning och behandla andra än de frågor som anknyter till marknadskontrollförordningen, såsom till exempel ärenden som gäller ömsesidigt erkännande av produkter.

Marknadskontrollmyndigheterna samarbetar sinsemellan också via många andra nätverk. Till exempel koordinerar Tukes redan ett samarbetsnätverk för kemikaliekontrollmyndigheter i syfte att främja samarbetet mellan myndigheter när det gäller kontroll, dela information om aktuella frågor inom kontrollen samt om planering och resultat av kontrollen. Dessutom är nätverket en informations-

³⁴ Medlemmar i samarbetsgruppen för marknadskontroll är från och med 1.1.2026 Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea, Konkurrens- och konsumentverket (KKV), Transport- och kommunikationsverket Traficom, Polisstyrelsen, Livsmedelsverket, social- och hälsovårdsministeriet samt Tillstånds- och tillsynsverket (TTV), Finlands miljöcentral (SYKE), Strålsäkerhetscentralen (STUK), Tullen, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), miljöministeriet och Ålands landskapsregering.

³⁵ I början av strategiperioden 2026–2029 verkar permanenta underarbetsgrupper som fokuserar på e-handel, kontroll av de yttre gränserna, juridiska frågor, Safety Gate-systemet och digitala system och utnyttjande av information.

³⁶ EU Product Compliance Network koordinerar samarbetet mellan marknadskontrollmyndigheterna i EU:s medlemsstater och förenhetligar marknadskontrollåtgärderna inom EU.

kanal för marknadskontrollmyndigheter gällande ärenden på kontrollforumet för Europeiska kemiemyndigheten ECHA, som ett samarbetsforum för EU-rapportering och vid behov en samordningsgrupp för deltagande i gemensamma kontrollprojekt. Även för uppgifter i anslutning till kontrollen av förordningen om artificiell intelligens har det inrättats ett myndighetsnätverk vars verksamhet samordnas av ett nationellt centralt samordningskontor (Traficom). Den nationella tillämpningen av förordningen förutsätter att förfarandena och tolkningarna förenhetligas, och därför bör samarbetet mellan marknadskontrollmyndigheterna vara allt tätare.

2.2 Samarbete mellan marknadskontrollmyndigheterna och Tullen i Finland

Tullen och marknadskontrollmyndigheterna samarbetar aktivt när det gäller marknadskontroll. Systematiskt samarbete och informationsväxling är viktigt för en effektiv och systematisk kontroll av de yttre gränserna, vilket föreskrivs i kapitel VII i marknadskontrollförordningen, samt för att förhindra att produkter som inte uppfyller kraven släpps ut på EU:s inre marknad, det vill säga innan de släpps fria. Under samarbetsgruppen för marknadskontroll finns en underarbetsgrupp för kontroll av de yttre gränserna som samordnar och effektiviserar samarbetet mellan Tullen och alla marknadskontrollmyndigheter.

Med stöd av den nationella lagstiftningen har Tullen inom vissa sektorer också utsetts till behörig marknadskontrollmyndighet. Tullen har ett eget testlabo-

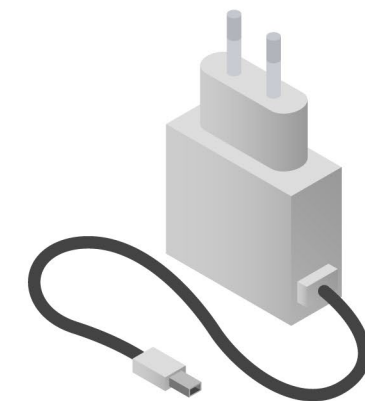
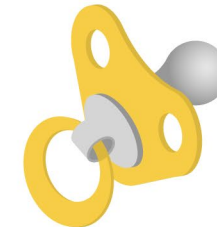
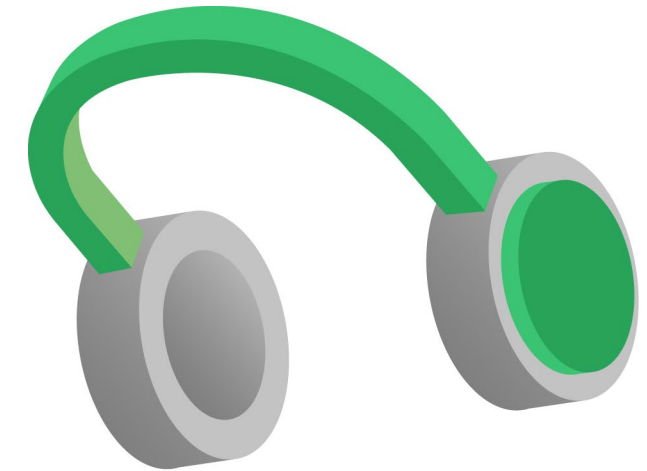
ratorium som undersöker om de förbrukningsartiklar som förs in i landet uppfyller kraven och är säkra att använda. Dessutom samarbetar Tullen när det gäller testning också med olika marknadskontrollmyndigheter.

Tullen utför till exempel provtagning för kvalitetskontroll för trafikbränslen och analyserar i tätt samarbete med Finlands miljöcentral (SYKE), som ansvarar för kvalitetskontrollen. För att främja informationsväxling och en enhetlig riskbedömning ordnar Tullen och övriga behöriga marknadskontrollmyndigheter regelbundet möten, utbildning och besök.

2.3 Samarbete med intressegrupper

I Finland har man när det gäller marknadskontroll informationsutbyte och samarbete med olika intressegrupper, såsom näringsidkare eller intresseorganisationer som representerar konsumenter. Marknadskontrollmyndigheter och intressegrupper har bland annat tillsammans informerat konsumenter. Ett exempel är informationskampanjen På eget ansvar som gäller produkter som köps i webbutiker utanför EU (<https://tukes.fi/sv/pa-eget-ansvar>).

Inom vissa sektorer har det också funnits olika nationella delegationer. De samsarbetsstrukturer som är relaterade till dem håller dock på att reformeras i vissa avseenden.

3. SAMARBETE PÅ EU-NIVÅ GÄLLANDE MARKNADSKONTROLL

3.1 EU-samarbetsgrupper

Med stöd av artikel 29 i marknadskontrollförordningen har unionens nätverk EUPCN grundats för att behandla produkternas kravenlighet. Nätverkets syfte är att fungera som ett forum för strukturerad samordning och samarbete mellan myndigheterna i de verkställande medlemsstaterna och kommissionen och göra praxis för marknadskontroll enhetligare i EU och på så vis effektivisera marknadskontrollen. I nätverket representeras medlemsstaterna av de centrala samordningskontoren samt vid behov av nationella experter. Fipoint representerar Finland. Dessutom är kommissionens representanter och ordförande för grupper för administrativt samarbete mellan olika produktsektorer med i nätverket.

Fipoint är Finlands Safety Gate- och ICMS-kontaktpunkt³⁷ och deltar i ett nätverk som organiseras och styrs av kommissionen och som består av Safety Gate-kontaktpunkter som utsetts i alla medlemsstater och i länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Finland deltar också aktivt i medlemsstaternas nätverk av behöriga myndigheter inom produkt-säkerhet (Consumer Safety Networ³⁸, CSN) som administreras av kommissionen. Syftet med

CSN-nätverket är att i samarbete med nätverket av Safety Gate-kontaktpunkter underlätta samarbetet med verkställandet av marknadskontroll, riskbedömning, produkttestning, utbyte av expertis och vetenskaplig information, genomförande av gemensamma kontrollprojekt och spårning av farliga produkter.

3.2 Grupper för administrativt samarbete³⁹

Marknadskontrollmyndigheterna ska aktivt delta i de produktsektorspecifika administrativa samarbetsgrupperna som avses i artikel 30(2) i marknadskontrollförordningen. Grupper för administrativt samarbete är så kallade ADCO (Administrative Cooperation Groups) och forum. Syftet med grupperna är att främja en enhetlig tillämpning av EU-produktlagstiftningen inom EU. De centrala samordningskontoren för marknadskontroll kan också vid behov delta i gruppernas verksamhet.

De administrativa samarbetsgrupperna har varit ett betydande och fungerande forum för samarbete mellan marknadskontrollmyndigheterna i medlemsstaterna. Till exempel samarbete för kemikaliekontroll på EU-nivå baseras i nuläget huvudsakligen på samarbete i Europeiska kemikalie-myndighetens kontrollforum (ECHA Forum). Gruppernas verksamhet möjliggör en bred diskussion, snabba reaktioner på aktuella frågor samt hörande av olika perspektiv. Inom grupperna har man gjort till exempel gemensamma marknadskontrollprojekt, där man tagit fram enhetliga riktlinjer och arbetssätt

för kontrollen samt förenhetligat kriterierna för riskbedömning. I grupperna har man också främjat en enhetlig tillämpning av standarder och strävar efter att påverka utvecklingen och uppdateringen av dem. Dessutom får medlemmarna via grupperna aktuell information om frågor som gäller produktsektorn.

Finlands marknadskontrollmyndigheter har aktivt deltagit i de administrativa samarbetsgruppernas verksamhet. Representanter för marknadskontrollmyndigheterna i Finland har också fungerat som ordförande eller vice ordförande för en del grupper. Finlands representanter har också i gruppernas diskussion tagit upp frågor och ärenden som är aktuella i Finlands marknadskontroll. Dessutom har man i grupperna tagit upp till exempel frågor om tillämpning av lagstiftningen och standarderna och således strävat efter att främja växelverkan mellan medlemsstaterna. Samarbetet i grupperna upplevs huvudsakligen fungera, men det finns visserligen stora skillnader i olika gruppers verksamhet och aktivitetsgrad. Fastän kommissionen regelbundet ordnar horisontella möten mellan olika gruppers ordförande, kunde det vara bra att i fortsättningen öka samarbetet och informationsutbytet också direkt mellan grupperna och gruppmedlemmarna. Det här skulle medföra fördelar särskilt för marknadskontrollmyndigheter som jobbar med liknande produkter och utmaningar. Dessutom kunde det vara bra att snabba upp behandlingsprocessen för tillämpningsfrågor och göra främjandet av identifierade utvecklingsbehov i EU-regleringen smidigare.

³⁷ Genom att placera kontaktpunkterna i anslutning till marknadskontrollens centrala samordningskontor effektiviseras informationsgången om alla frågor som gäller marknadskontrollen från kommissionen till kontaktpunkten och därigenom till de nationella myndigheterna.

³⁸ Enligt artikel 30 i den allmänna produktsäkerhetsförordningen som gäller CSN fungerar nätverket som en plattform för strukturerad samordning och strukturerat samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter och kommissionen för att öka produktsäkerheten i unionen.

³⁹ I det här kapitlet presenteras de uppgifter som krävs i artikel 13(2)(d) i marknadskontrollförordningen (hänvisning till artikel 11(8)).

3.3 Gränsöverskridande ömsesidig assistans⁴⁰

För att säkerställa en fungerande marknadskontroll i EU behövs effektivt samarbete och informationsutbyte mellan marknadskontrollmyndigheterna i medlemsstaterna samt mellan marknadskontrollmyndigheterna, kommissionen och de berörda ämbetsverken i EU. I artikel 23 och 24 i marknadskontrollförordningen presenteras ett förfarande som ska tillämpas på begäran om ömsesidig assistans mellan marknadskontrollmyndigheterna i medlemsstaterna. Detta förfarande tillämpas i situationer där marknadskontrollmyndigheten inte kan avsluta sin undersökning därför att den inte fått ta del av information i en annan medlemsstat trots att den på alla relevanta sätt försökt få informationen eller om åtgärder som hör till behörigheten i en annan medlemsstat krävs för att en produkt ska bli kravenlig. De finländska marknadskontrollmyndigheterna har både begärt ömsesidig assistans av myndigheter i andra medlemsstater och tagit emot en del begäran om ömsesidig assistans från dem. Förfarandena och myndighetssamarbetet har fungerat bra.

3.4 Annat samarbete på EU-nivå

Finlands marknadskontrollmyndigheter deltar aktivt i olika samprojekt som finansieras av EU. I projekt som fokuserar på produkttestning riktas åtgärderna till vissa på förhand utvalda produktsektorer. Marknadskontrollmyndigheterna i de medlemsstater som deltar i projektet väljer produkter för olika laboratorietester och andra kontroller från sin egen marknad. I projekten har man också strävat efter att ta fram nya kontrollmetoder och riskbedömningar samt främja delning av bästa praxis för kontroll mellan marknadskontrollmyndigheter.

Finlands marknadskontrollmyndigheter för en öppen och ständigt pågående dialog med myndigheter i olika medlemsstater. Dessutom deltar Finland aktivt i det nordiska samarbetet och i kontrollprojekt i olika produktsektorer. För att främja det nordiska samarbetet har man grundat olika samarbetsforum och samarbetsgrupper, och i dem deltar beroende på sektor marknadskontrollmyndigheter i Finland, Sverige, Norge, Danmark och Island.

Marknadskontrollmyndigheterna och de centrala samordningskontoren för marknadskontroll deltar aktivt i samarbetsgrupper, seminarier och workshoppar på EU-nivå.

4. INFORMATIONSVÄXLING SOM GÄLLER MARKNADSKONTROLL

Med stöd av marknadskontrollförordningen ska marknadskontrollmyndigheterna inmata i kommissionens informations- och kommunikationssystem (ICSMS) produkter som släpps ut på marknaden i området, för vilka det har gjorts en grundlig kontroll av kravenligheten och vid behov om produkter som släpps ut på EU-marknaden för vilka förfarandet med att släppa ut produkten på marknaden har avbrutits.⁴¹ Via ICSMS förmedlas information

⁴⁰ I det här kapitlet presenteras de uppgifter som krävs i artikel 13(2)(d) i marknadskontrollförordningen (hänvisning till kapitel VI).

⁴¹ Enligt recitalen 58 i marknadskontrollförordningen ska ICSMS vanligen användas för informationsutbyte som anses vara till nytta för övriga marknadskontrollmyndigheter. Här kunde ingå kontroller som gjorts vid marknadskontrollprojekt oavsett resultaten. Gällande mängden indata till ICSMS borde man hitta en balans mellan för mycket möda (när det är mera jobb att mata in data än med kontrollen) och tillräcklig omfattning, för att stöda effektiv myndighetsverksamhet och ökad genomslagskraft. Därför ska de uppgifter som inmatas i ICSMS ska också omfatta enklare kontroller än laboratorietest. Där ska emellertid inte införas snabba visuella test. En allmän riktlinje är att kontroller som har dokumenterats separat ska införas i ICSMS.

om marknadskontrollåtgärder på nationell nivå till kommissionen och till marknadskontroll- och tullmyndigheter i övriga medlemsstater. ICSMS används i Finland av de marknadskontrollmyndigheter som anges i tabell 2 (med undantag av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea) och Tullen. ICSMS-systemet används också för att göra anmälningar i enlighet med skyddsklausulförfarandet för harmoniseringslagstiftningens produktbestämmelser.

Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea använder det nationella marknadskontrollsystemet (Cere) och delar dessutom information via det EU-omfattande marknadskontrollsystemet (CIRCABC). I och med i bruktagandet av EUDAMED-systemet förväntas eventuellt ändringar i delningen av marknadskontrolluppgifter. Via EUDAMED-systemet är en del av uppgifterna offentligt tillgängliga för alla utan inloggning i systemet.

Marknadskontrollmyndigheterna har med stöd av förordningen om allmän produktsäkerhet och marknadskontrollförordningen skyldighet att lämna en anmälan i systemet Safety Gate om en produkt som medför allvarliga risker. Via systemet förmedlas information om farliga produkter till kommissionen och till marknadskontrollmyndigheter i övriga medlemsstater. I Safety Gate-systemets offentliga portal informeras också konsumenter och övriga slutanvändare. Safety Gate-systemet används i Finland av de marknadskontrollmyndigheter som anges i tabell 2 (med undantag av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea) och Tullen.

Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea använder ett nationellt marknadskontrollsystem (Cere) för risksituationer med medicintekniska produkter. Det förväntas att systemet ersätts i början av 2027 med en M2M-integration (machine-to-machine), där uppgifter som förmedlats till EUDAMED-systemet överförs i realtid till det nationella systemet (Cere). Via EUDAMED-systemet är en del av uppgifterna offentligt tillgängliga för alla utan inloggning i systemet.

I enlighet med marknadskontrollförordningen ska marknadskontrollmyndigheterna utföra sina åtgärder öppet och publicera all information som anses av betydelse för att skydda EU:s slutanvändares intresse. Marknadskontrollmyndigheterna ska också iaktta sekretessen och principerna för skydd av yrkes- och affärshemligheter samt skydda

personuppgifter i enlighet med unionsrätten och den nationella rätten. Det är viktigt att konsumenter och andra slutanvändare av produkter, företag och massmedier informeras i tillräcklig omfattning och snabbt om marknadskontrollåtgärder.

Om olika korrigerande åtgärder informeras på marknadskontrollmyndigheternas gemensamma publiceringsplattform (www.vaarallisettuooteet.fi), på myndigheternas egna webbplatser samt genom pressmeddelanden. Publiceringsplattformen innehåller information om produkter som i kontrollen visat sig vara farliga eller annars i avsevärd grad strida mot de krav som ställs i lagstiftningen och vars försäljning begränsas med administrativa beslut. Dessutom samlas i registret information om frivilliga korrigerande åtgärder som ekonomiska aktörer vidtagit.

⁴² Databas för europeisk medicinsk utrustning: <https://ec.europa.eu/tools/eudamed>

Bilaga 2

Avsnitt om planerade marknadskontrollaktiviteter enligt artikel 66 i förordning (EU) 2024/1781

Förordningen om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter (EU 2024/1781)⁴³, dvs. ekodesign- eller ESPR-förordningen (*Ecodesign for Sustainable Products Regulation*), förutsätter att medlemsstaterna inkluderar ett separat avsnitt om den marknadskontrollaktiviteter som planeras enligt förordningen.

Syftet med avsnittet är att säkerställa att efterlevnaden av kraven i ESPR-förordningen övervakas systematiskt, i tillräcklig omfattning och riktat. Enligt artikel 66 i förordningen ska medlemsstaterna fastställa prioriteringar, kontrollförfaranden och åtgärder för att förebygga oegentligheter och de miljörisker de medför.

Denna bilaga fungerar som ifrågavarande avsnitt och presenterar de åtgärder med vilka Finland uppfyller kraven i ESPR-förordningen i fråga om marknadskontrollen. När det gäller ESPR-förordningen finns det ännu inga nationella bestämmelser om myndigheterna. Vid marknadskontrollen av lagstiftningen

om ekodesign iakttas i tillämpliga delar visionen, missionen och de strategiska valen i denna nationella strategi för marknadskontroll.

Prioriteringar för marknadskontroll

Prioriteringarna för marknadskontroll väljs riskbaserat. Som stöd för inriktningen används de gemensamma prioriteringarna som fastställts av den administrativa arbetsgruppen, dvs. ADCO, kommissionens rapporter om ICSMS-systemet samt marknadskontrollmyndighetens egna observationer. I ESPR-förordningens arbetsplan definieras produktgrupper vars val grundar sig på deras omfattande användning, miljöavtryck och möjligheter att förbättra hållbarheten i produkternas livscykel. Det bereds förutredningar av dessa produktgrupper som utgör grunden för reformen av EU-lagstiftningen. Reformerna framskrider dock långsamt, så endast en del av produktgrupperna kan övervakas under giltighetstiden för denna strategi. Lagstiftningsarbetets framskridande följs aktivt upp.

⁴³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1781, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, kestävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista, direktiivin (EU) 2020/1828 ja asetuksen (EU) 2023/1542 muuttamisesta sekä direktiivin 2009/125/EY kumoamisesta (EUVL L, 2024/1781, 28.6.2024).

⁴⁴ 66 artiklan mukaan kansalliseen markkinavalvontastrategiaan on sisällytettävä osio suunnitelluista markkinavalvontatoimista sen varmistamiseksi, että asianmukaiset tarkastukset, mukaan lukien tarvittaessa fyysiset tarkastukset ja laboratoriotarkastukset, suoritetaan riittävässä laajuudessa suhteessa asetukseen (EU) 2024/1781 ja sen 4 artiklan nojalla annettuihin delegoituihin säädöksiin.

Planerad marknadskontrollsaktiviteter

Vi koncentrerar oss särskilt på att övervaka de horisontella kraven, såsom produkternas reparerbarhet och återvinningsbarhet. Inriktningen av kontrollen preciseras i takt med att nya förutredningar enligt ESPR-förordningen färdigställs och lagstiftningen förnyas. Dessutom fokuserar kontrollen och kommunikationen också på nya och förnyade energiproduktgrupper, såsom mobiltelefoner, torktumlare och rumsvärmare.

Marknadskontrollens konkreta åtgärder med anknytning till lagstiftningen om ekodesign innehåller bland annat följande:

Kommunikation och förberedande kontroll med avseende på nya krav

I kontrollarbetet betonar vi ett förutseende och handledande grepp, särskilt i fråga om följande nya skyldigheter:

- Förbud mot förstöring av konsumentprodukter som förblivit osålda
- Ibruktagande av ett digitalt produktpass och tillhörande informationshantering

Utveckling av lagstiftningen

Vi utvecklar nationella regleringsmetoder som effektivt kan ingripa i stridigheter mot kraven och främja regleringens efterlevnad.

Deltagande i EU:s marknadskontrollprojekt

Vi deltar aktivt i marknadskontrollprojekt som samordnas och/eller finansieras av Europeiska kommissionen.

- JACOP2024-projektet för testning av elmotorer och luftkylningsanläggningar
- EEPLIANT4-projektet för testning av skärmar
- ENERTP3-projektet för testning av kylanläggningar på 100–200 kW
- Dessutom granskas möjligheterna att delta i nya projekt som är under utveckling

Samarbete med byggproduktkontrollen

Vi övervakar ventilations- och uppvärmningsprodukter för bostäder i samarbete med byggproduktkontrollen. Denna produktgrupp är viktig för energiförbrukningen i nordiska förhållanden.

Kontroll över kraven på cirkulär ekonomi

Vi genomför kontrollåtgärder med anknytning till främjande av cirkulär ekonomi, inbegripet bedömning av tillgången till reservdelar och produktens reparerbarhetsindex.

Nordiskt samarbete

Vi deltar aktivt i det nordiska myndighetssamarbetet för att genomföra gemensamma testningsprojekt, dela god praxis och utveckla gemensamma verksamhetsmodeller för kontroll över lagstiftningen om ekodesign.

Bilaga 3

Produktsektorer

I tabellerna 3 och 4 ingår de produktsektorer (bestämmelser) som marknadskontrollstrategin omfattar.

Tabell 3. Produktsektorer och tillhörande produktbestämmelser som ingår i denna strategi och hör till tillämpningsområdet för marknadskontrollförordningen.

	Produktsektor	Direktiv och förordningar	Marknadskontrollmyndighet i Finland*
1	Medicintekniska produkter och medicin-tekniska produkter för in vitro-diagnostik	Förordningar (EU) 2017/745 och (EU) 2017/746	Fimea
2	Kosmetika	Förordning (EG) 1223/2009	Tukes, Tullen
3	Leksaker	Direktiv 2009/48/EG	Tukes, Tullen
4	Personlig skyddsutrustning	Förordning (EG) 2016/425	Arbetskyddsmyndigheterna, Tukes
5	Byggprodukter	Förordningar (EU) 305/2011 och (EU) 2024/3110	Tukes
6	Aerosolprodukter	Direktiv 75/324/EEG	Tukes
7	Enkla tryckkärl och tryckbärande anordningar	Direktiv 2014/29/EU och 2014/68/EU	Tukes
8	Transportabla tryckbärande anordningar	Direktiv 2010/35/EU	Tukes
9	Maskiner	Direktiv 2006/42/EG, Förordning (EU) 2023/1230	Arbetskyddsmyndigheterna, Tukes
10	Hissar	Direktiv 2014/33/EU	Tukes
11	Linbaneanläggningar	Förordning (EU) 2016/424	Arbetskyddsmyndigheterna
12	Buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus	Direktiv 2000/14/EG	Miljöministeriet, arbetskyddsmyndigheterna, Tukes
13	Utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar	Direktiv 2014/34/EU	Tukes

	Produktsektor	Direktiv och förordningar	Marknadskontrollmyndighet i Finland*
14	Pyrotekniska artiklar	Direktiv 2013/29/EU	Tukes
15	Explosiva varor för civilt bruk	Direktiv 2014/28/EU	Tukes
16	Gasinstallationer	Förordning (EU) 2016/426	Tukes
17	Mätinstrument, icke-automatiska vågar, färdigförpackade varor, mätkärl och måttenheter	Direktiv 2014/32/EU och 2014/31/EU, Direktiv 2007/45/EG, 75/107/EEG, 76/211/EEG och 80/181/EEG, Direktiv 2009/34/EG	Tukes
18	Elapparater (EMC)	Direktiv 2014/30/EU	Tukes
19	Radioutrustning (RED)	Direktiv 2014/53/EU	Traficom, Tukes (säkerhet), STUK (strålning)
20	Elapparater (LVD)	Direktiv 2014/35/EU	Tukes, STUK (strålning)
21	Elektrisk och elektronisk utrustning (RoHS och WEEE)	Direktiv 2011/65/EU och 2012/19/EU	Tukes
22	Kemikalier och produkter som innehåller kemikalier	Förordning (EG) 1907/2006, Förordning (EG) 648/2004, Direktiv 2004/42/EG, Förordning (EU) 2019/1021, Förordning (EU) 2024/573, Förordning (EU) 2024/590, Förordning (EG) 1272/2008, Förordning (EU) 2017/852	Tukes, Tullen, SYKE (förordning (EU) 2024/590 och (EU) 2024/573), arbetskyddsmyndigheterna
23	Ekodesign, energimärkning och EU:s miljömärke	Direktiv 2009/125/EG, Förordning (EU) 2024/1781, Förordning (EG) 66/2010, Förordning (EU) 2017/1369, Direktiv 92/42/EEG	Tukes, SYKE ((EG) 66/2010), när det gäller förordningen (EU) 2024/1781 finns det ännu inga nationella bestämmelser om myndigheterna.
24	Märkning av däck	Förordning (EU) 2020/740	Traficom
25	Fritidsbåtar, vattenskotrar, avgasutsläpp och buller från motorer som är avsedda att installeras på fritidsbåtar	Direktiv 2013/53/EU	Traficom
26	Marin utrustning	Direktiv 2014/90/EU	Traficom

	Produktsektor	Direktiv och förordningar	Marknadskontrollmyndighet i Finland*
27	Motorfordon och traktorer	Direktiv 70/157/EEG, Direktiv 98/70/EG, Direktiv 2000/53/EG, Direktiv 2005/64/EG, Direktiv 2006/40/EG, Förordning (EG) 715/2007 och (EU) 2024/1257, Direktiv 2007/46/EG, Förordning (EU) 2019/2144 Förordning (EG) 595/2009, Förordning (EU) 167/2013, Förordning (EU) 168/2013, Förordning (EU) 540/2014, Förordning (EU) 2018/858	Traficom, Tukes (2000/53/EG), SYKE (98/70/EG)
28	Mobila maskiner och utrustning	Förordning (EU) 2016/1628	Traficom
29	Gödselprodukter	Förordning (EU) 2019/1009	Livsmedelsverket
30	Produkter för konsumentbruk	Förordning (EU) 2023/988	Tukes, Tullen, STUK
31	Biocider	Förordning (EU) 528/2012	Tukes, Tullen
32	Märkning av textilier och skor	Förordning (EU) 1007/2011,	Tukes
33	Kristallglas	Direktiv 94/11/EG	–
34	Obemannade luftfarkoster	Direktiv 69/493/EEG	Traficom
35	Förpackningar och förpackningsavfall	Direktiv 94/62/EG Förordning (EU) 2025/40	Tukes
36	Tobak	Direktiv 2014/40/EU	Tillstånds- och tillsynsverket
37	Akkumulatorer och batterier	Direktiv 2006/66/EG och Förordning (EU) 2023/1542	Tukes
38	Tillgänglighetskrav för produkter	Direktiv (EU) 2019/882	Traficom
39	System för artificiell intelligens	Förordning (EU) 2024/1689	Vid tidpunkten för beredning av denna strategi har det ännu inte föreskrivits nationellt om vilka myndigheter som ska övervaka kraven på AI-system. Uppgifterna om marknadskontrollmyndigheter grundar sig på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om artificiell intelligens (RP 46/2025 rd): Tukes, Tullen, Traficom, arbetarskyddsmyndigheterna, Fimea, Energimyndigheten, dataombudsmannen, Finansinspektionen, TTV

	Produktsektor	Direktiv och förordningar	Marknadskontrollmyndighet i Finland*
40	Cyberresiliens	Förordning (EU) 2024/2847	Vid tidpunkten för beredning av denna strategi har det ännu inte föreskrivits nationellt om vilka myndigheter som ska övervaka kraven på cyberresiliens. Uppgifterna om marknadskontrollmyndigheter grundar sig på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av cyberresiliensförordningen (RP 179/2025 rd): Traficom (marknadskontroll enligt cyberresiliensförordningen) Tukes, Tullen, arbetarskyddsmyndigheterna, Fimea, Energimyndigheten, dataombudsmannen, Finansinspektionen, TTV (marknadskontroll av produkter med digitala element, när produkten är ett AI-system med hög risk enligt AI-förordningen och marknadskontrollmyndigheten är den behöriga myndigheten enligt den kompletterande AI-lagstiftningen).
41	Kritiska råvaror (CRMA)	Förordning (EU) 2024/1252	Det finns ännu inga nationella bestämmelser om myndigheterna.
42	Hushållsvattenprodukter	Direktiv (EU) 2020/2184	Tukes

Ålands landskapsregering ansvarar med vissa undantag och förbehåll för marknadskontrollen av sektorerna 2–6, 8–10, 12–16, 18, 20–25, 27, 29–31, 35–38 och 42 på Åland. I övriga sektorer är rikets marknadskontrollmyndighet behörig på Åland (med undantag av sektorerna 39–41, för vilka det ännu inte finns nationella bestämmelser om de behöriga myndigheterna).

Tabell 4. Produktbestämmelser (produktsektorer) utanför tillämpningsområdet för marknadskontrollförordningen (EU) 2019/1020 som ingår i den nationella strategin för marknadskontroll.

Produktsektor	Bestämmelser (både harmoniserade och icke-harmoniserade sektorer)	Behörig marknadskontrollmyndighet i Finland*
Plastprodukter för engångsbruk (SUP)	Direktiv (EU) 2019/904, Avfallslagen (646/2011), Statsrådets förordning om vissa plastprodukter (1318/2022)	Tukes
Farliga ämnen i föremål (SVHC/SCIP)	Direktiv (EU) 2018/851 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall, Kemikalielagen 599/2013, Lagen om ändring av kemikalielagen 716/2021	Tukes, Tullen
Växtskyddsmedel	Förordning (EG) 1107/2009	Tukes
Ädelmetallarbeten	Lagen om ädelmetallarbeten 1029/2000, Statsrådets förordning om ädelmetallarbeten 1148/2000	Tukes
Icke-harmoniserade byggprodukter	SBygglag (751/2023), Lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012)	Tukes
Produkter som tillverkats genom tvångsarbete	Förordning (EU) 2024/3015	Det finns ännu inga nationella bestämmelser om myndigheterna.

* Den nationella rättsliga ramen finns på webbplatsen för Finlands kontaktpunkt för produkter:
<https://tukes.fi/sv/kontaktpunkt-for-produkter/nationella-produktbestammelser>

Bilaga 4

Kontaktinformation till marknadskontrollmyndigheterna

Transport- och kommunikationsverket Traficom:

www.traficom.fi

kirjaamo(at)traficom.fi

Tillstånds- och tillsynsverket:

www.lvv.fi

kirjaamo(at)lvv.fi

Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea:

www.fimea.fi

kirjaamo(at)fimea.fi

Livsmedelsverket:

www.ruokavirasto.fi

kirjaamo(at)ruokavirasto.fi

Social- och hälsovårdsministeriet:

<https://stm.fi/sv/marknadskontroll>

kirjaamo.stm(at)gov.fi

Finlands miljöcentral (SYKE):

www.syke.fi

kirjaamo(at)syke.fi, markkinavalvonta_ecolabel(at)syke.fi,
f-gas(at)syke.fi

Strålsäkerhetscentralen (STUK):

www.stuk.fi

stuk(at)stuk.fi

Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes):

www.tukes.fi

kirjaamo(at)tukes.fi

Tullen:

www.tulli.fi

kirjaamo(at)tulli.fi

Miljöministeriet:

www.ym.fi

kirjaamo.ym(at)gov.fi

Ålands landskapsregering:

www.regeringen.ax

registrator(at)regeringen.ax

Kontaktpunkten för
marknadskontroll i Finland

[fipoint\(at\)tukes.fi](mailto:fipoint(at)tukes.fi)